

PLAN

Region Gotland Handlingsprogram

Fastställt av regionfullmäktige
Framtagen av samhällsbyggnadsförvaltningen

Datum 2023-12-11

Gäller 2024 - 2027

Ärendenr RS 2023/1562

Version 1.0

UTKAST

Innehåll

Region Gotland Handlingsprogram	1
1. Inledning	4
2. Beskrivning av kommunen	5
3. Styrning av skydd mot olyckor	7
4. Risker	8
4.1 Övergripande	8
4.2 Brand i byggnad	10
4.3 Brand utomhus	11
4.4 Trafikolycka	11
4.5 Olycka med farliga ämnen	11
4.6 Naturolycka	11
4.7 Drunkning	12
4.8 Nödständig person och djur	12
5. Värdering av risker	13
6. Mål	14
7. Förebyggande – förmåga och verksamhet	15
7.1 Tillsyn	15
7.2 Stöd till den enskilde	16
7.3 Rengöring och brandskyddskontroll	16
7.4 Övriga förebyggande åtgärder	16
8. Räddningstjänst – förmåga och verksamhet	18
8.1 Övergripande beskrivning	18
8.2 Brand i byggnad	22
8.3 Brand utomhus	24
8.4 Trafikolycka	24
8.5 Olycka med farliga ämnen	25
8.6 Naturolycka	26
8.7 Drunkning	26
8.8 Nödständig person och nödställt djur	26
8.9 Brandvattenförsörjning	28
8.10 Ledning i räddningstjänsten	28
8.11 Samtidiga och omfattande räddningsinsatser	31
8.12 Räddningstjänst under höjd beredskap	32
Bilaga A Dokumentförteckning	34
Bilaga B Beskrivning av samråd	35
Sammanställning av remissvar	35
Bilaga C Hamnar och dess gränser i vatten	39
Ajkesvik	39
Bläse	39
Botvaldevik	40
Burgsvik	40
Djupvik - Djauvik	41
Enholmen	41
Flundreviken	42

Furilden	42
Fårösund Fiskehamn & Färjeläge	43
Fårösund småbåtshamn	43
Fårösund, Marinhamnen.....	44
Fårösund, Mercurina	44
Färjeläget Fårö	44
Gnisvärd	45
Hervik	45
Hide	46
Kappelshamn	46
Katthammarsvik	47
Klintehamn	47
Kyllaj	47
Lauterhorn	48
Lickershamn.....	48
Ljugarn	49
Närshamn	49
Ronehamn	50
S:t Olofsholm	50
Själsö	51
Slite Industrihamn	51
Slite lanthamn	52
Slite, Länhamnen	52
Smöjen	53
Storugns	53
Strå Brygga	54
Sysne	54
Valleviken	55
Visby	55
Våndburg, Gamla hamnen.....	56
Våndburg, Nya hamnen	56
Västergarn	57

1. Inledning

Detta dokument utgör handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst enligt 3 kap. 3 § och 8 § i Lagen om skydd mot olyckor (LSO).

Handlingsprogrammet omfattar Region Gotland.

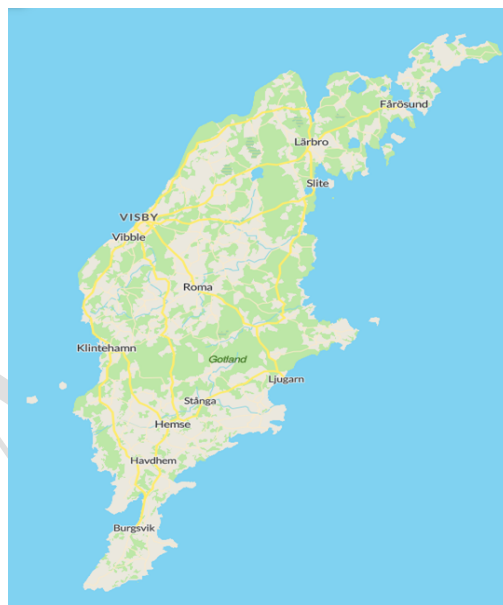
UTKAST

2. Beskrivning av kommunen

Gotland är Sveriges största ö, belägen i Östersjön, cirka 100 km från det svenska fastlandet. Gotland är också, tillsammans med de omkringliggande öarna Fårö, Karlsöarna, Gotska Sandön, Östergarnsholm samt flera mindre öar, ett svenskt landskap. Förbindelse med fastlandet sker med antingen färja eller flyg. Gotlands totala landareal är 3 135 km², 45 % utgörs av skog och 36 % av jordbruksmark

Invånarantalet är strax över 61 000 varav nästan 26 000 bor i Visby tätort. I Vibble–Västerhejde är invånarantalet ca 2 300, i Hemse ca 1 700, Klintehamn och Slite ca 1 500–1 600 vardera och i Roma ca 1 200. Övriga tätorter har mellan 200–900 invånare (se tabell 1).

Visby (inkl. norra Visby)	25 981
Slite (inkl. norra Slite)	1 463
Fårösund	851
Lärbro	440
Tingstäde	247
Väskinde (inkl. Brissund och Själsö)	747
Roma	1 190
Vibble-Västerhejde	2 313
Tofta	736
Klintehamn	1 575
Stånga	332
Hemse	1 705
Havdhem	270
Burgsvik	321

Tabell 1. Tätorter (invånarantal)

Befolkningen har legat konstant med viss variation fram till 2015. Därefter har ökningen varit kraftig, 2 659 personer mellan 2015 och 2020. Fördelning mellan män och kvinnor är i princip lika. Av befolkningen har 7,5 % utländsk bakgrund. Finland, Polen, Tyskland, Syrien, Thailand och Afghanistan är de vanligaste ursprungsländerna.

Region Gotland har en vision om 65 000 invånare år 2025. Prognosen visar att invånarna stadigt blir fler men inte i den takten för att visionen kommer att uppnås utan befolkningen beräknas hamna på drygt 62 000 år 2025. Under prognosperioden 2022 - 2032 kommer folkmängden i Region Gotland att öka med nästan 5 000 invånare, från 61 173 till 64 789 personer (källa Region Gotland). Största ökningen sker sannolikt i närområdet kring Visby.

Andelen äldre i Sveriges befolkning ökar. Människor lever längre idag än tidigare. Idag är medelåldern på Gotland högre än i jämförelse med riket som helhet, 45 år på Gotland mot 42 i riket. Medelåldern på Gotland förväntas öka från 45 år till 47 år 2032, vilket är högre än riket som helhet där medelåldern hamnar på 43 år.

I en prognos framtagen för region Gotlands räkning, visar på en kraftig ökning av äldre gotlänningar. Det handlar främst om åldersområdet 80-100 år som prognosticeras att öka med 51 % från 2022-2032. Störst ökning för övrigt är inom åldersområdena 19-24 år och 25-44 år som ökar med 10% respektive 8%. Med högre medelålder, fler äldre samt att

antalet i arbetsför ålder inte ökar i samma omfattning innebär det att behovet av samhällsservice sannolikt kommer att öka.

Befolkningen på Gotland ökar under sommaren, både av de som har egen fastighet på ön men inte är mantalsskrivna på ön och av turistnäringen, dvs antalet övernattningar. Med nästan 2,2 miljoner resande och över en miljon gästnätter på de kommersiella boenden på Gotland så är det ändå en indikation att antalet personer som vistas på Gotland ökar rejält under sommarperioden. Även om ingen statistik finns tillgänglig var befolkningen ökar mest så är uppskattningen att områdena Visby med omnejd, söder om Hemse och norra Gotland inklusive Fårö står för en stor del av ökningen. Även om befolkningen ökar under sommarmånaderna ökar inte antalet händelser i samma omfattning.

Sedan 2010 har nybyggnation av bostäder legat omkring 50 – 100 per år fram till 2016 då ökade kraftigt byggnationen av flerbostadshus till nästan 250 bostäder. Från 2016 har 1 557 nya bostäder tillkommit. Planer för fortsatt byggnation av bostäder finns för kommande år. Visborgsområdet är ett område som möjliggör omkring 400 nya bostäder, även andra områden finns planer att bygga bostäder framöver. Huvudsakligen är dessa områden placerade i Visby med omnejd.

Vägnätet på Gotland består av länsvägar som är det primära vägnätet då riksvägar och europavägar saknas. Bashastigheten på det gotländska vägnätet är i huvudsak 80 km/h, några enstaka sträckor har 90 km/h som högsta tillåten hastighet. Mötesfria vägar saknas på Gotland.

Ett av Sveriges världsarv finns på Gotland, Hansestaden Visby upptogs på Unescos världsarvslista 1995 med motiveringen:

”Visby är ett framstående exempel på en nordeuropeisk muromgärdad hansestad som på ett unikt sätt bevarat sin stadsbild och sin synnerligen värdefulla bebyggelse, som till sin form och funktion klart uttrycker denna betydande mänskliga bosättning.”

3. Styrning av skydd mot olyckor

För Region Gotland finns en gemensam, övergripande plan för trygghet och säkerhet antaget av Regionfullmäktige.

Regionfullmäktige i Region Gotland har antagit handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst 2023-12-11. De antagna handlingsprogrammen ersätter tidigare handlingsprogram för förebyggande verksamhet samt räddningstjänst, som antogs av Regionstyrelsen 2021-12-13.

Räddningstjänsten ingår i Samhällsbyggnadsförvaltningen inom Region Gotland. Nämnd är Region Styrelsen.

De uppsatta verksamhetsmålen i respektive handlingsprogram följs upp fortlöpande och i samband med att verksamhetsmålen följs upp skall detta generera i tydliga åtgärder inom ramen för den årliga verksamhetsplaneringen.

Resultatet av årlig verksamhet och uppfyllnad av verksamhetsmålen följs upp i samband med Regionstyrelsens verksamhetsavstämningar, delårsrapporter, årsredovisningar samt vid kvartals- och halvårsvisa avstämningsmöten.

Utvärderingen av uppfyllande av verksamhetsmålen sker via verksamhetsvisa uppföljningar av respektive verksamhet. I syfte att sträva mot de nationella målen följs handlingsprogrammen upp genom att göra jämförelser med andra kommuner och räddningstjänstförbund som bedöms jämförbara. Resultat och måluppfyllnad dokumenteras löpande i dokumentet Verksamhetsplan och budget för respektive år.

En del av verksamhetsuppföljningen som är särskilt utpekad i LSO är olycksundersökningar. Syftet med kravet är att i skäligen omfattning klarlägga orsakerna till olyckan, olycksförloppet och hur insatsen har genomförts. Resultatet av undersökningarna skall återkopplas till Regionstyrelsen, och andra aktörer som berörs av den aktuella olyckan.

4. Risker

Avsnittet innehåller en beskrivning av kommunens risker, i form av bedömningar av vilka olyckor inom kommunens geografiska område, dvs. Gotland, som kan föranleda räddningsinsatser, hur ofta de kan förväntas inträffa och förväntade konsekvenser för de fall de inträffar.

Statistikunderlaget för respektive olyckstyperna presenteras i jämförelse med riket som helhet och med gruppen landsbygdskommuner med besöksnäring. Jämförelsen bedöms därmed bli mer rättvisande för Gotland som helhet. Statistikunderlaget är i huvudsak hämtat från MSB:s databas IDA. Från och med 2023 har MSB valt att övergå till en annan form för publicering av statistik. Det gör att från 2022 skiljer på vilka händelsetyper som redovisas, vilket gör att statistiken inte blir helt jämförbar.

4.1 Övergripande

Riskbilden inom Region Gotlands geografiska ansvarsområde är både komplex, föränderlig och tydligt avgränsat i och med att Gotland är en ö. Inom det geografiska området som i stor del består av åkermark och skog, finns vattendrag men också Östersjön längs hela Gotlands kustremsa. Andelen höga hus är få men har ökat under åren, stora publika anläggningar är få. Några stora industrier finns, vilka har koppling till sten- och cementindustrin. Drivmedelsdepå för Gotlands försörjning finns i Visby, en hamn för färjetrafik och en flygplats för i huvudsak inrikesflyg. Ett akutsjukhus finns i Visby och ett tiotal särskilda boenden finns lokaliserade runt om på ön. Riskbilden består även av stadsmiljöer, Världsarvet Hansestaden Visby, tätorter och landsbygd, vilket innebär en komplex och differentierad riskbild.

Kuststräckan runt Gotland är ca 80 mil och många fartyg passerar Gotlands närområde. Ett oljeutsläpp som drabbar Gotland är allvarligt och skulle få betydande konsekvenser för djurliv och naturvärden, men skulle också innebära en belastning för region Gotland avseende omfattande arbete med sanering.

Andelen äldre är högre än riket som helhet. Äldre är en grupp som är högre representerade att skadas och avlida till följd av brand, vilket också kan ses i dödsbrandsstatistiken för Gotland under de senaste tio åren.

Några av de mer framträdande riskerna som identifierats att kunna leda till stora eller komplexa olyckor är:

- Hansestaden Visby är en utmaning för Räddningstjänsten. De trånga gatorna och gränderna gör det svårt att ta sig fram med räddningsfordon. Under sommaren ökar personantalet som kvälls- och nattetid vistas i och omkring innerstadens nöjesetablissemang. En brand eller annan händelse där människor behöver utrymma framför allt under kvälls- och nattetid i området kring Stora Torget skulle innebära stora påfrestningar. En insatsförberedande planering bör tas fram i samverkan med polis, sjukvård & regionens krisberedskapsorganisation.
- Visby hamn, brand ombord på färja eller kryssningsfartyg som ligger till kaj bedöms kunna leda till en omfattande och komplicerad händelse.
- Omfattande mark- och skogsbränder hör till sällanhändelser totalt sett men har inträffat oftare de senaste åren, framför allt under 2018. Området behöver fortsatt vara i fokus.

Inom *Farlig verksamhet och Sevesoanläggningar* ställs det särskilda krav på att förebygga olyckor och minska konsekvenserna av dem. På Gotland finns följande farliga verksamheter och Sevesoanläggningar:

- Heidelberg Materials i Slite – hantering av kemikalier, brandfarlig vätska och sprängmedel.
- Orica i Slite – hantering av sprängämnen.
- Vattenfall i Slite – hantering av brandfarlig vätska
- Kalkproduktion Storugns AB i Storugns – hantering av brandfarlig vätska
- Lantmännen i Klintehamn – hantering av kemikalier
- ST1 oljedepå i Visby – omfattande hantering av brandfarlig vätska.
- Visby flygplats – publik och militär flygplats med risk för nedslag inom Gotlands kommuns geografiska område.
- Visby lasarets helikopterlandningsplats – landningsplatsen räknas som publik flygplats och är då en farlig verksamhet.

Under perioden 2009–2020 inträffade årligen ca 300 till 350 olyckor som föranledde räddningsinsatser. Vanligt förekommande olyckor är trafikolyckor, bränder utomhus och bränder i byggnad. Flertalet bränder i byggnad inträffar från oktober till april mellan kl. 15.00 och 21.00.

Omkring 50 procent av de olyckor som inträffar är till följd av bränder. Av dessa drygt 150 bränder per år inträffar i snitt lika många i byggnader som utomhus. I jämförelse med riket som helhet och landsbygdskommuner med besöksnäring per tusen invånare ligger Region Gotland högre än riket men lägre än landsbygdskommuner med besöksnäring avseende bränder i byggnad. För brand utomhus ligger Region Gotland något lägre än riket som helhet och betydligt lägre än landsbygdskommuner med besöksnäring. Den mest vanliga brandorsaken inom Region Gotland är soteld. Brandorsaken soteld har dock minskat under perioden 2009 till 2020. Vi bedömer att trenden kommer att hålla i sig framöver.

Klimatförändringar syns allt tydligare de senaste åren. Både gällande längre perioder av torra tillsammans med hög temperatur men också av kraftigare skyfall med översvämningar och förstörd infrastruktur som konsekvens. På Gotland kommer värmeböljor och torra, översvämningar till följd av skyfall och havsnivåhöjning samt erosion, ras och skred vara klimatrisker som ökar genom klimatförändringarna. Region Gotland har med hjälp av SMHI tagit fram en klimatanpassningsplan utifrån skyfall, havsnivåhöjningar och erosion. För räddningstjänstens del så kan det innebära att resurserna behöver prioriteras till samhällsviktig verksamhet i samband med översvämningar.

En risk som behöver belysas är kunskap och kompetens hos personalen. Framför allt då samhällets utveckling går allt fortare, vilket leder till att det blir mer komplext, nya sätt att skapa och lagra energi, förändring av energibärare inom transportsektorn med mera.

Kunskap och kompetens byggs upp över tid. Vid personalomsättning så innebär det att det tar tid innan en ny medarbetare har kunskap och kompetens som krävs för

arbetsuppgifterna. Det har skett en förändring på personalomsättningen de senaste 20–30 åren, både för heltidsanställda brandmän men i ännu tydligare grad för beredskapsanställda brandmän. En personalomsättning på fem år eller kortare är idag vanligt förekommande.

De risker som kan uppstå under höjd beredskap är brist på personal, beroende på hur stor del av personalen som är krigsplacerad men även risker att tekniska system får driftstörningar som exempelvis möjligheten att komma i kontakt med SOS Alarm vid inträffade händelser och även påverkan på utalarmeringen av räddningstjänsten.

En mer detaljerad beskrivning av region Gotlands risker i samband med höjd beredskap kommer tas fram i samråd med länsstyrelsen. Det kan dock konstateras att Gotland är i en militärstrategiskt viktig region och har flertalet för totalförsvaret viktiga anläggningar såsom Försvarmaktens återetablering i Tofta, en del av flygflottiljen F17, Visby lasarett, Visby och Slite hamn med flera.

4.2 Brand i byggnad

När det gäller olyckstypen bränder eller brandtillbud i byggnader ligger Gotland över riket som helhet men under landsbygdskommuner med besöksnäring. Bränderna har minskat något över tid, dock med avvikelse för 2017–2018 där en ökning skett. Den mest vanliga brandorsaken på Gotland är soteld vilket kan ses i statistiken. Vid jämförelse med landsbygdskommuner med besöksnäring är skillnaden liten samt att den är avtagande över tid.

Bränderna är fler under perioden oktober till maj, vilket kan härledas till brandorsaken soteld. Lördagar är vanligaste veckodagen, dock är skillnaden liten mellan alla veckodagar. Tiden på dygnet det inträffar flest bränder är mellan 15.00–21.00.

Brand eller brandtillbud i vårdbyggnader har gått upp och ner under perioden 2009–2020. Antalet händelser är få totalt sett vilket gör att enskilda år kan sticka ut i både positiv och negativ bemärkelse. Samma sak är det med brand eller brandtillbud i allmänna verksamheter.

Brand eller brandtillbud i skolor har varit avtagande ända fram till 2016, därefter skedde en markant ökning 2017 och 2018 för att sedan avta igen. 2018 kan kopplas till de anlagda bränderna på Wisbygymnasiet. Antal händelser är totalt sett få, vilket gör att enskilda år kan sticka ut i både positiv och negativ bemärkelse. Förskolor har inte tagits med i statistiken eftersom det varit väldigt få bränder eller brandtillbud på Gotland under perioden 2009–2020. Vanligt förekommande brandorsak vid förskolor i övriga delen av landet är anlagda bränder.

Brand eller brandtillbud i industri ligger Gotland lägre än både riket som helhet och landsbygdskommuner med besöksnäring. Det kan bero på att det är färre industrier på Gotland än i jämförelse med riket och landsbygdskommuner med besöksnäring. På Gotland finns ändå några stora industrier som Cementa och Storugns.

Brand eller brandtillbud i lantbruk ligger Gotland över från tidsperiodens början för att sedan avta och ligga relativt jämnt med både riket och landsbygdskommuner med besöksnäring. En ökning kan ses från 2017, sammantaget är det få händelser till antalet, vilket gör att enskilda år kan sticka ut i både positiv och negativ bemärkelse. Bränder i lantbruk är komplicerade händelser där det åtgår stora resurser av räddningstjänstens

kapacitet samt att hantera stora djurbesättningar. Över tid har antalet lantbruk minskat något men respektive lantbruk har ökat i storlek.

Av dödsbrandstatistiken är män och äldre över 80 år överrepresenterade. Av de omkomna hade en övervägande del kontakt med socialtjänsten. Det är en riskutsatt grupp som det behöver fokuseras på.

4.3 Brand utomhus

Olyckstypen brand utomhus, där brand i skog och mark ingår är ett av fem utmanande framtidsscenarioer som MSB lyfter fram i *Sambället år 2032*. Gotland ligger nära riket men lägre än landsbygdskommuner med besöksnäring. Även när det gäller avbränd yta så ligger Gotland nära landsbygdskommuner med besöksnäring förutom åren 2012 och 2014. 2018 har medvetet tagits bort ur statistiken då dessa siffror är stora att jämförelse per år inte går att utläsa ur diagrammet.

Olyckstyperna brand i fordon och sopkärl med flera ligger Gotland lägre i jämförelse med riket som helhet och landsbygdskommuner med besöksnäring. En bidragande orsak kan vara att det är få anlagda bränder i fordon och likaså med sopkärl. Det som är tydligt är att de flesta bränderna i sopkärl sker mellan 22.00–02.00. Brandorsaken i sopkärl är i princip uteslutande anlagd brand.

4.4 Trafikolycka

Olyckstypen trafikolyckor personbil följer Gotland Rikets siffror, en ökning förutom att från 2017 är minskningen större på Gotland än i riket som helhet och betydligt lägre än landsbygdskommuner med besöksnäring. Trafikolyckor med tunga fordon är skillnaden ännu större, Gotland ligger betydligt lägre än både riket som helhet och landsbygdskommuner med besöksnäring. Inom olyckstypen trafikolyckor moped/mc ligger Gotland högre än riket som helhet men är ungefär lika som landsbygdskommuner med besöksnäring.

Antalet personer som skadats i trafiken är fler på Gotland än i jämförelse med riket som helhet och landsbygdskommuner med besöksnäring detta trots färre antal händelser. En orsak kan vara att fler personer skadas i moped/mc olyckor. Det kan även bero på att trafiksäkerheten på och omkring vägnätet är sämre på Gotland. Trafikverket genomförde tillsammans med Region Gotland 2019 en åtgärdsvalsstudie för Lv 148 mellan Visby och Fårösund eftersom vägen har bristande trafiksäkerhet, speciellt för oskyddade trafikanter. Områden som Trafikverket kommer att förbättra och öka trafiksäkerheten är genom Bro och genom Lärbro.

4.5 Olycka med farliga ämnen

Inom olyckstypen utsläpp av farligt ämne ligger Gotland relativt lika med riket som helhet och betydligt lägre än landsbygdskommuner med besöksnäring. Trenden är avtagande under tidsperioden.

4.6 Naturolycka

På Gotland har det inte förekommit händelser med olyckstypen ras- och skred. Översvämning av vattendrag har inträffat ett fåtal gånger under tidsperioden 2009–2020. Både skredskartering samt översvämningsskartering visar på låga risker för Gotlands och utvecklas under förändrat klimat. Inom olyckstypen stormskada följer Gotland både riket som helhet och landsbygdskommuner med besöksnäring med avvikelse för år 2019, där

Gotland är klart högre. Under första dagen av 2019 drabbades Gotland av stormen Alfrida i större omfattning än andra områden. 8 700 kunder var utan el och telefonnätet låg nere, allmänheten ombads ta sig till närmaste brandstation för att nå 112. Händelsetypen är inte enbart en räddningstjänstfråga utan samhället i stort drabbas, vilket gör att övriga samhällsaktörer inklusive den enskilde kan få ta ett större ansvar att hantera händelsen.

4.7 Drunkning

I jämförelse med riket som helhet ligger Gotland lägre under huvuddelen av tidsperioden och betydligt lägre än landsbygdskommuner med besöksnäring. I jämförelse med andra kommuner som har räddningsdykare ligger Gotland ungefär i mitten med övriga med viss variation. Den kommun som avviker mest under vissa år är Västervik. Den månad som har flest händelser är juli och augusti, vilket kan förklaras med att det troligtvis är flest personer som vistas i eller i anslutning till vatten då.

Antalet händelser av olyckstypen är få, vilket gör att enskilda år kan sticka ut i både positiv och negativ bemärkelse.

4.8 Nödständig person och djur

Inom olyckstypen *nödständig person* ligger Gotland lägre i jämförelse med riket som helhet och landsbygdskommuner med besöksnäring förutom år 2018 då antalet händelser i princip är lika många. Att ökning har skett från 2015 kan bero på samverkansuppdrag av s.k. suiciduppdrag.

Inom olyckstypen *nödständigt djur* varierar det mellan varje år. Gotland har större skillnader än riket som helhet och bara högre siffror under ett år i jämförelse med landsbygdskommuner med besöksnäring. Antalet händelser är få totalt sett vilket gör att enskilda år kan sticka ut i både positiv och negativ bemärkelse.

5. Värdering av risker

Kapitlet syftar till att övergripande värdera de risker som tidigare belysts i förhållande till det skydd mot olyckor som finns i kommunen i dagsläget.

Räddningstjänsten Gotland har sedan 2016 ingått i ett projekt tillsammans med räddningstjänsterna i Motala-Vadstena, Norrtälje, Västervik. Projektets mål har varit att skapa verktyg och underlag, för att lättare och med större noggrannhet mäta och jämföra hur respektive räddningstjänst arbetar med lagen om skydd mot olyckor, och därigenom utveckla sin verksamhet med målet om likvärdigt och tillfredställande skydd.

En övervägande del av de som omkommit i samband med brand har haft en kontakt med socialtjänsten. Tillsammans med att antalet äldre kommer att öka, ökar även antalet särskilt utsatta att omkomma i samband med brand.

Brand i byggnad med orsak soteld har vi ett fortsatt något högre utfall än riksgenomsnittet och landsbygdskommuner med besöksnäring.

Hansestaden Visby är både ett världsarv att bevara för framtiden samtidigt som det innebär en utmaning för Räddningstjänsten. De trånga gatorna och gränderna gör det svårt att ta sig fram med räddningsfordon, det korta avståndet mellan byggnader innebär även risk för att en omfattande brand kan uppstå.

Inom området trafikolyckor klarar vi de uppdrag som inträffat historiskt sett. Trots färre antal trafikolyckor är antalet personer som skadats i trafiken fler på Gotland än i jämförelse med riket som helhet och landsbygdskommuner med besöksnäring.

Region Gotland har historiskt sett kunnat hantera alla de olyckor som hänt genom kommunala räddningsinsatser utan någon brist på egna resurser med undantag för mark- och skogsbranden i Vänge 2016. Samtidigt ser vi att det blir längre perioder med torka och höga temperaturer gör att behovet av förstärkning från samverkande organisationer sannolikt kommer att öka. Stöd från samverkande organisationer behandlas senare i handlingsprogrammet.

Utmaningen är att upprätthålla nuvarande nivå på verksamheten utifrån att kontinuerligt omsätta personal och samtidigt vara vaksam på att anpassa verksamheten efter nya förutsättningar och risker. Kontinuerlig fortbildning och en god övningsverksamhet som utgår från de behov som finns är lösningen.

Skyddet inom kommunen för de risker som orsakar flest olyckor bedöms i stort sett uppfylla målet om ett tillfredsställande skydd, i viss mån något över likvärdigt skydd.

Följande områden har i riskanalys och värdering identifierats som områden med förbättringspotential:

- Arbeta för att öka brandskyddet av särskilt utsatta genom behovsanpassat brandskydd i samverkan med socialtjänsten inom region Gotland.
- Förmåga att bedriva räddningstjänst under höjd beredskap.
- Miljöräddning med utgångspunkt i oljeutsläpp som drabbar Gotlands kustremsa.

Områden som fortsatt är viktiga att arbeta med:

- Vi kommer fortsatt att förbättra brandskyddet genom arbete med brandskyddskontroller avseende eldstäder och rökgaskanaler.
- Världsarvet Hansestaden Visby.
- I takt med samhällets teknikutveckling behöver räddningstjänsten fortsätta att anpassa metod och taktik till nya material, byggnadsmetoder och ämnen för att möta risker och täcka hjälpbehovet.
- Räddningstjänstens förebyggande arbete med tillsyn samt information och rådgivning gör skillnad och minskar samt belyser brand- och andra olycksrisker

6. Mål

Målet är att säkerställa ett gott skydd för alla som bor och vistas på Gotland. Region Gotland är till ytan landets fjärde största kommun och variationen i folkmängd över året är betydande vilket innebär stora behov av flexibilitet anpassning.

Med utgångspunkt i de nationella målen, den nationella strategin och den lokala riskbilden samt Region Gotlands målsättningar har följande mål formulerats.

- 60 % av alla i akut behov av hjälp från räddningstjänsten skall nås inom 15 minuter. Övriga i akut behov av hjälp från räddningstjänsten skall nås inom 30 minuter.
- Antal tillsyner av publika lokaler och övriga verksamheter ska öka till 200 genomförda kontroller av utrymningsvägar samt tillsyn av systematiskt brandskyddsarbete (SBA) per år.
- Region Gotlands ska arbeta med att verka förebyggande mot olyckor samt stärka enskildas och andra aktörers förmåga att förebygga och agera vid skador orsakade av bränder och andra olyckor, däri ingår riskgrupper.
- Samhället byggs hållbart avseende brandskydd och riskhänsyn
- Räddningstjänsten har en stark förebyggande och operativ förmåga med kompetens och teknik som är anpassad efter riskbilden
- Räddningstjänsten arbetar för ökad förmåga att verka vid kriser och höjd beredskap
- Minska antalet bränder och skador till följd av bränder i bostäder
- Region Gotland har för avsikt att utveckla sin räddningstjänstverksamhet genom att larma fler resurser än den egna organisationen vid vissa typer av insatser när så är lämpligt.

7. Förebyggande – förmåga och verksamhet

Räddningstjänstens förebyggande arbete syftar till att bränder och andra olyckor ska minska i antal och att skadorna ska begränsas. Arbetet riktar sig till enskilda fysiska och juridiska personer, alltså både invånare och besökare samt företag och organisationer.

I grunden är ansvaret för brand- och olycksskyddet den enskildes men när en händelse blir för omfattande att hantera själv träder samhället och räddningstjänsten in och bistår. Räddningstjänsten arbetar olycksförebyggande för att den enskildes förmåga ska vara god samt stärkas.

Den enskilde har själv de bästa förutsättningarna att förebygga bränder och andra olyckor.

Genom tillsyn, information och rådgivning och andra åtgärder stärks förmågan hos den enskilde att hantera oönskade händelser. Räddningstjänstens förmåga ska vara att bistå den enskilde med information och rådgivning samt även kontroll av att den enskilde uppfyller sitt ansvar genom tillsyn

7.1 Tillsyn

Samhällsbyggnadsförvaltningen inom Region Gotland ansvarar för regionens tillsyn av den enskildes skyldigheter i lagen om skydd mot olyckor (2003:778). Behörig att utföra tillsyn är räddningschef eller dennes delegerade utsedda medarbetare.

Myndighetsbeslut får fattas av räddningschef samt medarbetare med delegation att utföra detta inom den förebyggande verksamheten där tillsynen är sorterad. Region Gotland ställer krav på att de som arbetar som tillsynsförare har kompetens kring byggnadstekniskt och organisatoriskt brandskydd, farlig verksamhet och relevant lagstiftning för att de ska kunna motivera och förklara upptäckta brister och beslut på ett tydligt och pedagogiskt sätt för den enskilde som blir föremål för en tillsyn.

Närmare beskrivning av resurser och kompetens för verksamheten finns beskrivet i dokument *Tillsynsplanering* och utförlig beskrivning av hur beslutsfattande sker inom enheten återfinns i räddningstjänstens, vars förvaltning under regionstyrelsen administreras av samhällsbyggnadsförvaltningen, delegationsordning.

Tillsynen är ett viktigt verktyg för att åstadkomma ett skäligt brandskydd och för att säkerställa att de verksamheter som klassas som farlig verksamhet har en tillräcklig förmåga att göra effektiva inledande åtgärder när det inträffar en olycka eller ett tillbud vid anläggningen. Tillsynen av den enskildes brandskydd syftar till att kontrollera att byggnader och anläggningar lever upp till kraven i regelverken, både avseende byggnadstekniskt brandskydd och organisatoriskt brandskydd.

Verktyget tillsyn ska framförallt användas för att säkerställa brandskyddet på sådana byggnader och anläggningar där en eventuell brand kan få stora konsekvenser avseende människors liv, hälsa, egendom och miljö. Utöver de byggnader och anläggningar som återfinns i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) föreskrifter ska tillsyn göras där stora risker föreligger och där det bedöms finnas behov av att stärka brandskyddet.

Verksamheter med förhöjd risk såsom industrier, är exempel på objekt som behöver bedömas utifrån den verksamhet som bedrivs och vilka konsekvenser en brand eller annan olycka i den aktuella byggnaden eller anläggningen skulle kunna medföra.

Tillsyn av anläggningar som beslutats omfattas av skyldigheterna i LSO 2 kap. 4 § ska genomföras minst vart tredje år. Hur ofta tillsyn av den enskildes skyldigheter ska genomföras ska bero på typen av objekt och erfarenhet från tidigare tillsyn.

Erfarenheter från räddningsinsatser är också ett viktigt urvalskriterium för tillsyn och det ska läggas ett särskilt fokus på att få denna erfarenhetsåterföring mellan den operativa verksamheten och den förebyggande för att öka skyddet i vår region.

7.2 Stöd till den enskilde

Intentionen i lagstiftningen är att den enskilde själv utifrån sina förutsättningar ska hantera sina risker. Regionens skyldighet är att stödja och underlätta för den enskilde att själv hantera sina risker. Detta görs genom att informera och utbilda i såväl förebyggande som skadeavhjälpanande åtgärder samt att medvetandegöra om dessa risker.

Som underlag för arbetet har räddningstjänsten i dokument aktivitetsplan och reviderar kommunikationsplanen upprättat en plan för att strategiskt kunna planera för hur och i vilka sammanhang regionen ska delta och informera den enskilde. I planen framgår hur räddningstjänsten ska nå målen i den förebyggande verksamheten.

7.3 Rengöring och brandskyddskontroll

Region Gotland ansvarar för rengöring (sotning) av fasta förbränningsanordningar och att dessa kontrolleras ur brandskyddssynpunkt (brandskyddskontroll) är delegerat till samhällsbyggnadsförvaltningen inom region Gotland. På uppdrag av samhällsbyggnadsförvaltningen utförs rengöring och brandskyddskontroll av en privat aktör. Region Gotland genomförde upphandling under 2023. Kommande avtal löper från 2024-04-01 till 2028-04-01 med möjlighet till förlängning med maximalt två år (1+1).

Frister för brandskyddskontroll och rengöring samt vilken utbildning som krävs för att ha behörighet att utföra dessa har beslutats och meddelats genom MSBFS 2014:6. Region Gotland har beslutat om frister för rengöring och brandskyddskontroll med stöd av MSBFS 2014:6. Räddningstjänsten ska årligen följa upp att sotning och brandskyddskontroll sker i enlighet med de beslutade fristerna.

Räddningstjänsten strävar efter att underlätta för den enskilde att utföra rengöring. På Region Gotlands hemsida finns riktlinjer för egensotning samt att den enskilde kan inkomma med ansökan via Region Gotlands e-tjänst eller via blankett.

7.4 Övriga förebyggande åtgärder

Inom regionen stödjer räddningstjänsten berörda förvaltningar i ärenden enligt PBL (2010:900). Det innebär bland annat att vara sakkunnig i brandfrågor i stora delar av byggprocessen. Det handlar också om att i kommunens planprocesser beakta risker som ras- och skred, översvämning, avstånd till olika former av riskfylld verksamhet samt beakta sådant som kan ha betydelse för regionens förmåga att genomföra insatser som behov av fordon för livräddning på hög höjd, brandposter och behov av framkomlighet för räddningstjänstfordon.

I frågor om serveringstillstånd enligt alkohollagen (2010:1622) bistår räddningstjänsten Tillståndsmyndigheten för alkohol & tobak, Samhällsbyggnadsförvaltningen i frågor om lokalerna är anpassade för det personantal samt den verksamhet som anges i ansökan.

Räddningstjänsten är även remissinstans till Polismyndigheten i frågor kring säkerhet vid allmän sammankomst, offentlig tillställning, användande av offentlig plats, idrottsevenemang eller fyrverkeri, scenfyrverkeri eller annan pyroteknik enligt ordningslagen (1993:1617).

Räddningstjänsten är remissinstans till länsstyrelsen i frågor om tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. Miljöbalken.

En förebyggande åtgärd för att undvika onödiga bränder i skog och mark, har kommunen i och med lagstodet att utfärda föreskrifter om eldningsförbud. Lagstodet ger även kommunen utrymme att föreskriva om försiktighetsåtgärder vid eldning.

Av nationell statistik framgår att det finns särskilt riskutsatta grupper i befolkningen som är kraftigt överrepresenterade vid dödsbränder. För att dessa grupper ska ha ett tillräckligt skydd mot bränder krävs särskilt anpassade åtgärder. De särskilt riskutsatta grupperna är i hög utsträckning brukare med stöd av insatser från Socialförvaltningen inom regionen.

2016 gjordes ett arbete i samverkan mellan räddningstjänsten och socialförvaltningen utifrån frågeställningen - *hur kan vi samverka mellan räddningstjänsten och socialförvaltningen för att förebygga brände hos våra brukare?* Ett antal aktiviteter skapades utifrån detta med bland annat utbildningssatsning, riskbedömning av brukare i aktuella verksamheter.

Utifrån detta arbete påbörjades utbildning inom hemtjänst med enstaka grupper. Utbildningens fokus var kunskap om hur riskindivider identifieras och vidta åtgärder. Krav på förebyggande brandskyddsarbete lades in i socialförvaltningens avtal och kvalitetskrav med utförare i samtliga verksamheter.

Utifrån regionens handlingsprogram för 2024 så behöver arbetet utvidgas med fokus på att innefatta hela socialtjänstens område. Primärt ses behov av att öka kunskap om brandsäkerhet samt att säkra arbetssätt för att identifiera och vidta åtgärder för särskilt riskutsatta individer. Arbetet bör ske i samverkan mellan räddningstjänsten och socialförvaltningen. Genom att nyttja modern välfärdsteknik ser vi möjligheter att samordna system för att upptäcka och minimera skada av en uppkommen brand exempelvis genom koppling av brandvarnare/andra sensorer mot trygghetslarm.

8. Räddningstjänst – förmåga och verksamhet

Avsnittet beskriver räddningstjänstens verksamhet och förmåga att hantera riskerna, dvs de olyckor som kan inträffa. Förmåga kan beskrivas som möjligheten att vid en olycka åstadkomma effekter genom att positivt påverka utfallet av skador på liv och hälsa, egendom och miljö.

Med heltidsanställd personal menas att personalen arbetar på brandstationen. Med beredskapsstation menas räddningspersonal i beredskap som har en huvudarbetsgivare men har beredskap vid räddningstjänsten och kommer vid larm. Med frivillig personal i menas att de kommer vid larm om de har möjlighet. Noterbart är att stationer med frivillig inryckning har en nästintill 100 procentig närvaro vid larm.

8.1 Övergripande beskrivning

Under dygnets alla timmar upprätthålls beredskap för att kunna hantera de olyckor som kan inträffa inom region Gotlands geografiska område. För räddningsresurser i Visby med heltidsanställd personal, ska första fordon vara på väg mot olycksplats inom 90 sekunder från larm till resurs. På stationerna med räddningspersonal i beredskap är anspänningstiden 7 minuter. För stationer som består av personal med frivillig inryckning där har ”anspänningstid” varit under 10 minuter åren 2009–2020.

Utöver personal som är knutna till en specifik brandstation har räddningstjänstens tillgång till en regional förstärkningsresurs bestående av 30 frivilliga personer. Förstärkningsresursen är avsedd att användas vid insatser som är utdragna över tid, exempelvis vid mark- och skogsbränder. Resursen är även tänkt att kunna användas vid andra insatser och eller samhällsstörningar.

Även om räddningstjänstens resurser till viss del är rörliga så är utgångspunkten för räddningstjänstens förmåga de brandstationer som finns i kommunen. Kartan nedan illustrerar insatstiderna utifrån brandstationerna.

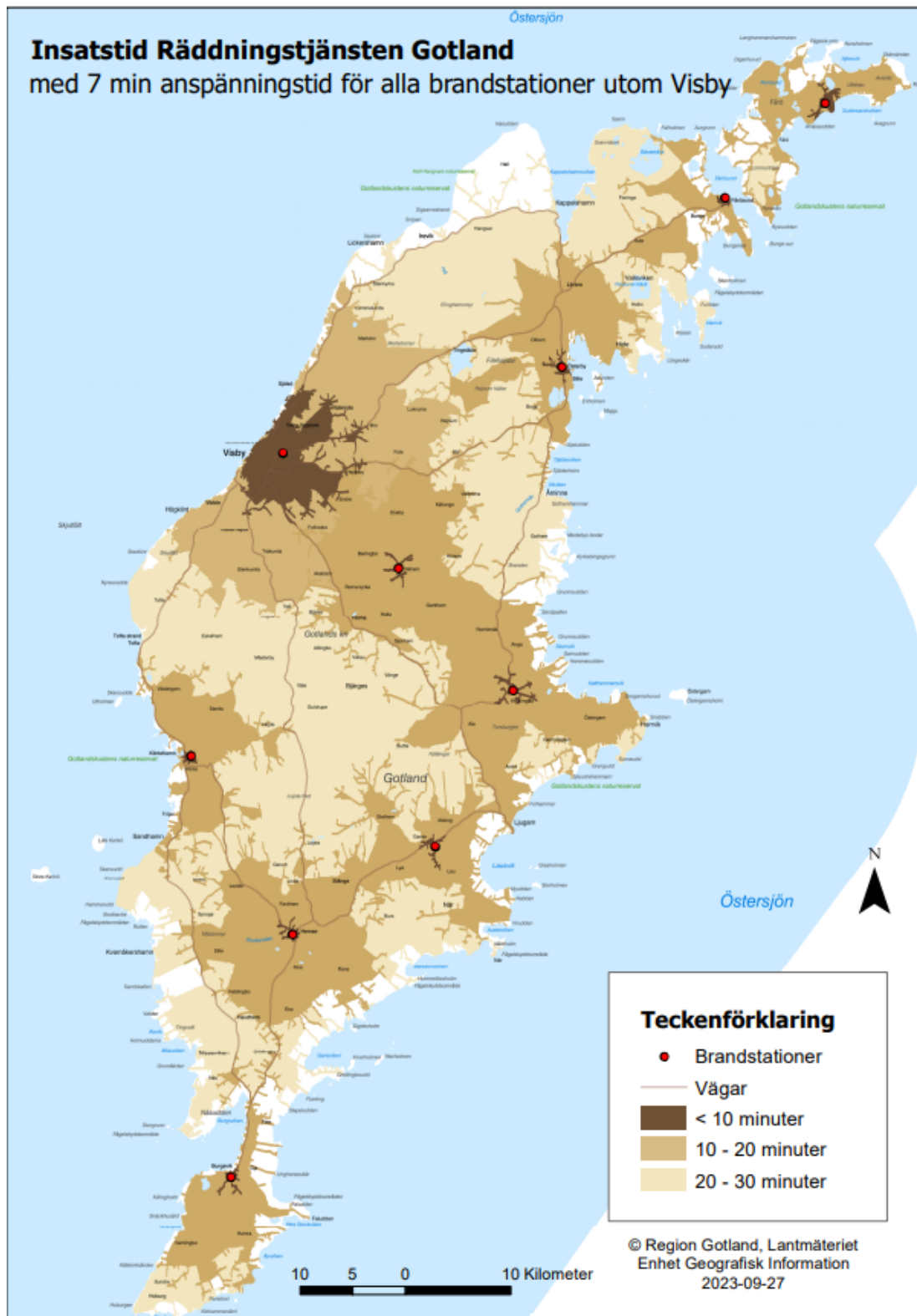

Bild 1. Visar tid från att räddningstjänsten blir larmade tills skadebegränsande åtgärder påbörjas. Vita områden vid 10-20 och 20-30 min är pga att farbar väg saknas.

Tillgång till egna resurser

Tabellen nedan anger placering och bemanning.

Geografisk område	Bemanning	Anspänningstid	Kompetens	Specialresurs
-------------------	-----------	----------------	-----------	---------------

Distrikt norr	10 personer i beredskap (lägsta nivå 9 personer)		Rökdykarförmåga	Uppgiftsledning - Gruppledare
Fårö	Frivillig inryckning	7 min*		
Fårösund	Beredskap - RIB	7 min		
Slite	Beredskap - RIB	7 min**		
Kräklingbo	Beredskap - RIB	7 min		

Distrikt söder	10 personer i beredskap (lägsta nivå 9 personer)		Rökdykarförmåga	Uppgiftsledning - Gruppledare
Klintehamn	Beredskap - RIB	7 min		
Garda	Frivillig inryckning	7 min*		
Hemse	Beredskap - RIB	7 min		
Burgsvik	Beredskap - RIB	7 min		
Visby med omnejd	6 personer i beredskap			Uppgiftsledning – Styrkeledare/Gruppledare
Dalhem	Frivillig inryckning	7 min*		
Visby	Beredskap - Heltid	90 sek	Rökdykarförmåga Vattendykarförmåga Utvändig livräddning med höjdfordon	

Hela Gotland	1 person i beredskap			Insatsledning – Insatsledare
Gotland	1	Utan dröjsmål	Regional ledning	Ledning
Gotland	30 personer****	Inom 1 timme	Regional förstärkningsresurs	
Gotland				Tankbil 10 m ³ 3 st
Gotland				Skogsbrand-bandvagnar 2 st
Gotland				Tung Räddning
Gotland				Miljö*** 2 st

Tabell 1. Tillgång till egna resurser, bemanning, anspänningstider och eventuell specialkompetens och/eller resurs.

* En genomsnittlig anspänningstid på 10 minuter.

** Bemanningen på 10 personer i distriktet upprätthålls i nuläget med två personer på heltid. När personalunderlaget i beredskapsstyrkan är uppfyllt tas heltidsbemanningen bort.

*** Miljö – modul för skogsbrand, släckvattensupptag samt översvämning

**** Målsättning för förstärkningsresursen är att den kommer att bestå av ca 30 personer.

Tillgång till resurser genom samarbete

Räddningstjänsten Gotland har samarbete och samverkan med RäddningsRegion Östra Svealand (benämns i fortsättningen RRÖS). RRÖS består av Storstockholms brandförsvaret, Uppsala Brandförsvaret, Brandkåren Attunda, Räddningstjänsten Norrtälje, Räddningstjänsten Enköping Håbo, Räddningstjänsten Sala-Heby, Södertörns brandförsvarfsförbund, Sörmlandskustens räddningstjänst, Räddningstjänsten Eskilstuna, Räddningstjänsten Strängnäs, Räddningstjänsten Flen och Räddningstjänsten Mälardalen. Samverkan medför att andra räddningstjänster kan komma och stötta Räddningstjänsten Gotland

Alarmering

En utalarmering av en räddningsstyrka initieras vanligtvis av ett 112-samtal via SOS Alarm men kan också initieras av indikationer i tekniska system, exempelvis automatiska brandlarm. Larmning av en räddningsstyrka kan också ske efter en resursbegäran från en annan myndighet eller räddningstjänstorganisation.

Larm och ledningsoperatörerna på räddningscentralen i Region Mitt (RCM) är de som tar emot inkommande medlyssningar från SOS Alarm. Larm och ledningsoperatörerna larmar ut lämpliga resurser efter bedömning av en inträffad händelse, riskbild samt beredskapsläge.

Samverkan med andra aktörer

Räddningstjänsten Gotland har planerat samverkan med entreprenörer och organisationer med specifikt att kunna öka kapaciteten och effektiviteten i främst händelser knutna till mark- och skogsbränder. Vi utsett extern samverkans personer, så att sakkunskap och närmast möjliga begärd förmåga skall kunna sättas in i skadeplatsarbetet. Extern samverkansledare förstärker skadeplatsens ledningsorganisation.

I samband med oljeutsläpp i havet, där utsläppet är på väg mot land sker samverkan med Kustbevakningen och övriga berörda delar inom Region Gotland. Nationella resurser från MSB kan begäras beroende på omfattning av utsläppet och samverkan kommer att ske.

Varning och information till allmänheten

Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA) är ett informations- och varningssystem som används vid olyckor och allvarliga händelser, vid svåra störningar i viktiga samhällsfunktioner och i samband med extraordinära händelser. Meddelandet som sänds i radio och tv kan föregås av samhällets utomhusvarningssystem (tyfoner) som finns i Visby, Slite och Fårösund samt de orter där det finns brandstationer eller ett begränsat utsett område via sms.

113 13, webbsidor och sociala medier

I händelse av en allvarlig händelse är behovet av information oftast omfattande. VMA är ett viktigt instrument för att snabbt nå ut med information och på så sätt minimera skadorna av en olycka men det finns ibland ett behov av mer utförlig information samt även ett behov för den enskilde att lämna information till myndigheterna.

Informationsnumret 113 13 används av den som vill få eller lämna information vid olyckor och kriser i samhället. Det kan till exempel vara vid större stormar, influensaepidemier, större trafikolyckor, skogsbränder, jordskalv eller andra större störningar i samhället.

Krisinformation.se är en webbplats som förmedlar information från myndigheter och andra ansvariga vid olika kriser - före, under och efter krisen. *Krisinformation.se* drivs av MSB. Grundinnehållet är framtaget genom myndighetsgemensamma arbetsgrupper inom olika områden. Målet är att webbplatsens innehåll ska vara tillgängligt och användbart för så många som möjligt; före, under och efter en händelse.

Vid en allvarlig händelse kan Region Gotland bistå med information på regionens hemsida *gotland.se* samt via Region Gotlands regionupplysning alternativt via upprättat krisinformationsnummer. Region Gotland använder även sociala medier för att nå ut med information.

8.2 Brand i byggnad

Förmåga Räddningstjänsten Gotland:

I Visby finns höjdfordon och som är en resurs för hela Gotland. För att Räddningstjänsten Gotland skall kunna genomföra avancerad rökdykning måste stationer som har rökdykarkompetens, Visby, Klintehamn, Hemse, Slite och Fårösund samarbeta. Detta sker vid exempelvis brand i industri, fartyg, skolor, restauranger, sjukhus, stora komplexa byggnader. Vid brand i ladugård med många djur som skall utrymmas måste flertalet stationer samverka och insatsen ses som mycket riskfyllt och komplicerad.

Förmåga i distrikten Norr och Söder:

Distrikt Norr och Söder har inom distriktet förmåga invändig livräddning och invändig brandsläckning genom rökdykning. Detta kan göras när två stationer anlärt, *Norr*: Fårösund tillsammans med Slite och *Söder*: Klintehamn tillsammans med Hemse och Burgsvik. Dessa har även förmåga utvändig livräddning via stege upp till 11 meter. Värmekamera, skärsläckare och högtrycksfläkt finns inom distriktet. I distrikt Norr och Söder finns också tankenhet med minst 10 m³ vatten. En modul med förmåga att initialt ta hand om släckvatten finns i distriktet.

Förmåga Visby:

Station Visby har egen förmåga med invändig livräddning och invändig brandsläckning genom rökdykning och utvändig livräddning och arbete via plattform upp till 23 meter med höjdfordon. Värmekamera, skärsläckare och högtrycksfläkt finns i Visby. I Visby finns också en tankenhet med minst 10 m³ vatten. En modul med förmåga att initialt ta hand om släckvatten finns i området.

Förmåga samtliga stationer:

Samtliga stationer har utrustning och förmåga för utvändig livräddning via stege upp till minst 11 meter samt utvändig brandsläckning med vatten, släckgranat, handbrandsläckare samt dimspikar.

Förmåga vid brand i Världsarvstaden:

I Visby finns en högkapacitetspump och en slangcontainer som kan tas i bruk för att säkra brandvattenförsörjningen och därmed ge möjlighet att begränsa och fördröja brandspridningen i händelse av en större brand i Visby innerstad. Högkapacitetspumpen driftsätts med personal från Region Gotlands VA-enhet.

Förmåga externa resurser:

Räddningstjänsten Gotland har genom samarbete inom RRÖS en förmåga att genomföra omfattande räddningsinsatser. Med omfattande räddningsinsatser avses insatser av t.ex. skogsbränderna under 2018. Genom detta samarbete säkerställs att en sådan förmåga finns genom att snabb tillgång finns till omfattande räddningsstyrkor och ledningsresurser utöver de som räddningstjänsten Gotland själv disponerar.

Sammanställning av förmåga

Station	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Nivå 4
Fårö				
Fårösund				
Slite				
Dalhem				
Kräklingbo				
Klintehamn				
Garda				
Hemse				
Burgsvik				
Visby				

Tabell 2. Förmåga per station

Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Nivå 4
			Brandgasventilering på tak upp till 23 meter med höjdfordon
		Brandgaskylning med skärsläckare	Brandgaskylning med skärsläckare
	Invändig släckning	Invändig släckning	Egen förmåga med invändig släckning
	Invändig Livräddning	Invändig Livräddning	Invändig Livräddning
Utvändig släckning	Utvändig släckning	Utvändig släckning	Utvändig släckning
Utvändig livräddning ≤ 11 meter*	Utvändig livräddning ≤ 11 meter	Utvändig livräddning ≤ 11 meter	Utvändig livräddning ≤ 23 meter

Tabell 3. Uppgifter vid brand i byggnad. * Förmågan införs under 2024 i samband med att nya fordon driftsätts

Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Nivå 4
		Livräddning	Livräddning
		Släcka konstruktionsbrand	Släcka hög belägen konstruktionsbrand
	Livräddning	Släcka glödbbrand	Släcka glödbbrand
Livräddning	Släcka brand	Släcka brand	Släcka brand
Fördröja brandspridning	Fördröja brandspridning	Fördröja brandspridning	Fördröja brandspridning
Begränsa brand	Begränsa brand	Begränsa brand	Begränsa brand

Tabell 4. Effekt vid brand i byggnad

8.3 Brand utomhus

Förmåga Räddningstjänsten Gotland:

I händelse av en större mark- eller skogsbrand är Räddningstjänsten Gotlands förmåga att samarbeta med alla stationer och dess resurser. 2 st skogsbrandbandvagnar med 2 m³ vatten finns att tillgå som en resurs för hela Gotland. En släpvagn med slang och annan utrustning till mark- och skogsbränder finns i distrikt norr och distrikt söder.

Förmåga i distrikt Norr och Söder:

I distrikt Norr och Söder finns även tankenhet med minst 10 m³ vatten.

Förmåga Visby:

En tankenhet på minst 10 m³ vatten..

Förmåga samtliga stationer:

På samtliga stationer har man resurser att begränsa brandspridning i skog och mark. Alla stationer har minst 3 m³ vatten.

Förmåga Externa resurser:

I Visby finns ett av MSB:s nationella skogsbrandförråd bestående av bland annat motordrivna pumpar, sex-hjuling, slang i olika dimensioner.

Resurs- och förmågeuppbyggnad vid exempelvis skogsbrand, se bild 4.

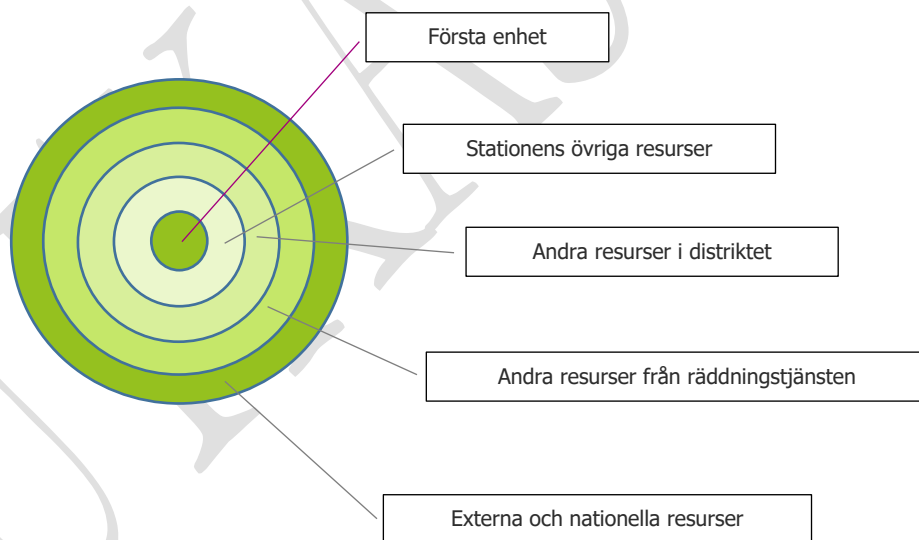

Bild 4. Illustrerar resurs- och förmågeuppbyggnad

8.4 Trafikolycka

Förmåga Räddningstjänsten Gotland:

Inom Räddningstjänsten Gotland finns förmåga att med tung räddningsutrustning ta loss fastklämda personer vid olyckor med lastbil eller buss. Utrustningen finns i och handhas av personal i Visby och är en resurs för hela Gotland. Det finns även en katastrofcontainer som kan tas i bruk åt sjukvården i händelse av ett stort skadefall d.v.s. fler antal skadade än tillgång till transport- och ambulansresurser

Förmåga i distrikt Norr och Söder:

I distrikt Norr och Söder finns förmåga att med losstagningsutrustning klippa loss fastklämd person. Även ”snabbt” eller ”säkert” uttag av patient kan göras.

Förmåga Visby:

I distrikt mitt finns förmåga att med losstagningsutrustning klippa loss svårt fastklämd person. Även förmåga finns att genomföra avancerad losstagnning av fastklämd person när fordon ligger på sidan eller taket. Detta är en resurs för hela Gotland.

Förmåga samtliga stationer:

På samtliga stationer finns förmåga att stänga av vägen helt, säkra olycksplatsen, stabilisera de inblandade fordonen samt att inleda akut omhändertagande av drabbade. Även uttag av patient som befinner sig i livsfarligt läge kan göras. På samtliga beredskapsstationer finns också förmåga att med losstagningsutrustning ge sjukvårdspersonal tillträde till patient.

8.5 Olycka med farliga ämnen

Förmåga Räddningstjänsten Gotland:

Förmåga inom CBRNE är indikering PH-papper, bygga liten saneringsplats för 1-2 personer, genomföra enkel livräddning/avstängning av läckage i branddräkt med översköljningsskydd, bistå med en kemdykare i gastät kemdräkt tillsammans med kemdykarstation inom RRÖS. Gällande Radiak finns viss utrustning som MSB tilldelat Länsstyrelsen Gotland, dock saknas utbildad personal.

Vid oljeutsläpp i regionens hamnar finns länsar att tillgå i respektive hamn. Ytterligare länsar finns i förråd vid Region Gotlands hamnavdelning. Vid oljeutsläpp som påverkar strandlinjen finns i nuläget en viss förmåga vid mindre oljeutsläpp vid strandlinjen, material för att sanera under 8 timmar med maximalt 20 personer.

Länsstyrelsen Gotland har aviserat att ett arbete med att ta fram en oljeskyddsplan för Gotland ska påbörjas under 2023. I det arbetet kommer Region Gotland att bistå med resurser från räddningstjänsten och miljö- och hälsa. Vad resultatet blir av arbetet med oljeskyddsplanen är i nuläget osäkert att förutsäga. Det kan innebära att förmågan för Region Gotland behöver förbättras.

Förmåga i distrikt Norr och Söder:

I distrikt Norr och Söder finns förmåga att göra en livräddning samt påbörja enklare sanering av drabbad. Indikeringsinstrument finns att tillgå.

Förmåga Visby:

I Visby finns förmåga att med branddräkt och översköljningsskydd göra en enklare livräddning och göra en sanering av drabbad samt att med enklare verktyg avbryta eller begränsa händelseförloppet. Bistå med en kemdykare i gastät kemdräkt tillsammans med kemdykarstation inom RRÖS

Indikeringsinstrument finns att tillgå samt keminstrument.

Förmåga samtliga stationer:

På samtliga stationer finns förmåga att göra en enklare livräddning.

Förmåga externa resurser:

Räddningstjänsten Gotland har samarbete och samverkan med RRÖS. Samverkan medför att andra räddningstjänster kan komma och stötta Räddningstjänsten Gotland i händelse av

en komplicerad och utdragen insats som kräver högre skydds nivå än vad som finns på Gotlan.

Vid oljeutsläpp finns ett av MSB:s oljeskyddsförråd att tillgå efter begäran. Närmaste oljeskyddsförråd är placerat vid Kustbevakningens station i Slite.

8.6 Naturolycka

Förmåga Räddningstjänsten Gotland:

Se förmåga samtliga stationer och Visby.

Förmåga Visby:

I distrikt mitt finns förmåga att med motorsåg och vinsch avlägsna stormfällda träd. Även höjdfordon kan användas vid åtgärder.

Förmåga samtliga stationer:

På samtliga stationer finns förmåga att vid exempelvis stormar spärra av en händelse, spanna fast, skruva fast eller ta bort lösa föremål som kan innebära risk för skada, förflytta med vinsch.

8.7 Drunkning

Förmåga Räddningstjänsten Gotland:

Vattendykarna i Visby är en resurs för hela Gotland och kan transporteras ut till hela Gotland med fordon eller samverkande helikopter.

Förmåga i distrikt Norr och Söder:

I distrikt Norr och Söder finns även förmåga att med hjälp av båt eller räddningsbräda göra en livräddande insats på och strax under vattenytan vid strandnära insatser, i hamnområden, i träsk, insjöar, kalkbrott, bevattningsdammar. Även på is kan livräddning genomföras.

Förmåga Visby:

I distrikt mitt finns förmågan att med hjälp av båt eller räddningsbräda göra en livräddande insats med vattendykare på och under vattenytan ner till 40 meters djup vid insatser strandnära, i hamnområden, i träsk, insjöar, kalkbrott, bevattningsdammar. Även insatser på is och dykning under is kan genomföras.

Förmåga samtliga stationer:

På samtliga stationer finns förmåga att göra en livräddande insats, året om, på vattenytan vid strandnära insatser, i hamnområden, i träsk, insjöar, kalkbrott, bevattningsdammar och pooler.

Förmåga externa resurser

Vid en avancerad och långvarig insats finns samarbeten med andra räddningstjänster och även statliga myndigheter.

8.8 Nödständig person och nödställt djur

Förmåga Räddningstjänsten Gotland:

Se förmåga samtliga stationer och Visby.

Förmåga i distrikt Norr och Söder:

Ingen ytterligare utökad förmåga.

UTKAST

Förmåga Visby:

I distrikt mitt finns förmåga att livrädda person eller tamdjur på hög höjd, nere i brunn, på klippavsats eller nedanför bergskant med hjälp av höjdfordon eller rappelleringsutrustning.

Förmåga samtliga stationer:

På samtliga stationer finns förmåga att livrädda personer eller tamdjur som befinner sig i en livsfarlig miljö typ gödselbrunn, silos, eller liknande.

8.9 Brandvattenförsörjning

Förutom dricksvatten förser det kommunala vattenledningsnätet på Gotland räddningstjänsten med släckvatten.

- Brandpostnät med ett längsta avstånd om 150 meter mellan brandposterna ska finnas i Visby tätort samt i Västerhejde, Fårösund, Slite, Roma, Klintehamn, Hemse, Havdhem och Burgsvik.
- Vid normal bebyggelse såsom bostadsområden lägre än fyra våningar och liknande ska brandposterna ge lägst 10 liter/sekund. Vid övrig bebyggelse ska brandposterna ge lägst 20 liter/sekund.
- Inom industriområden ska flödet vara lägst 20 liter/sekund om inte hög eller extremt hög brandbelastning förekommer, vilket kan kräva brandposter med ett lägsta flöde av mer än 40 liter/sekund. Oljedepån i Visby hamn är ett exempel där extremt hög brandbelastning förekommer. Brandpostsystemet ska vara utfört enligt Svenskt vattens anvisningar. Inom övriga områden med koncentrerad bebyggelse kan alternativsystem accepteras. Exempel på alternativsystem är räddningstjänstens tankbil tillsammans med tappställen som brandpost med flöde av lägst 10 liter/sekund, branddamm eller annat vattentag med minst 30 m³ sötvatten inom 1 000 meter, alternativt brandpost med flöde av lägst 15 liter/sekund inom 3 000 meter. Särskilda bedömningar kan göras i samråd med räddningstjänsten i enskilda fall.

8.10 Ledning i räddningstjänsten

Räddningstjänsten ska vara ändamålsenligt ordnad och räddningsinsatser ska kunna påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt (LSO 1 kap 3 §). För att kunna uppnå detta behövs ett väl anpassat räddningsledningssystem. Räddningstjänsten Gotland ingår i ett räddningsledningssystem som är dimensionerat för att leda de räddningsinsatser som behövs utifrån både den lokala och den regionala riskbilden. Räddningsledningssystemet har tillräcklig kapacitet och robusthet för att hantera flera räddningsinsatser samtidigt och för att hantera omfattande räddningsinsatser. Räddningsledningssystemet kan delas upp i två huvudsakliga organisatoriska delar: övergripande ledning och skadeplatsnära ledning, se tabell 6.

Övergripande ledning		Skadeplatsnära ledning		
Vakhavande Räddningschef i beredskap	Vakhavande befäl	Regional insatsledare	Insatsledare	Styrke-/gruppledare
<i>Erhålls via samverkansavtal</i>	<i>Erhålls via samverkansavtal</i>	<i>Erhålls via samverkansavtal</i>	<i>Erhålls via egen organisation</i>	<i>Erhålls via egen organisation</i>

Tabell 5. Beskrivning av ledning. Nya benämningar kan införas i och med projektet ett enhetligt ledningssystem för kommunal räddningstjänst.

Räddningstjänsten Gotland samarbetar med Storstockholms brandförsvaret, Uppsala Brandförsvaret, Brandkåren Attunda, Räddningstjänsten Norrtälje, Räddningstjänsten

Enköping Håbo, Räddningstjänsten Sala-Heby, Södertörns brandförsvärsförbund, Sörmlandskustens räddningstjänst, Räddningstjänsten Eskilstuna, Räddningstjänsten Strängnäs, Räddningstjänsten Flen och Räddningstjänsten Mälardalen. Det här samarbetet kallas för "gränslös samverkan" och målet är att administrativa gränser inte ska försämra räddningsinsatserna för de som bor, verkar och vistas i kommunerna som ingår. Samarbetet regleras i ett samverkansavtal och innebär att den resurs som snabbast kan vara på plats, och som är lämplig för händelsen, används vid nödlägen oavsett kommun- eller organisationstillhörighet. Både räddnings- och ledningsresurser larmas gränslöst i syfte att möta de hjälpsökandes behov på ett effektivt sätt.

Sedan hösten 2021 och med utökning hösten 2022 ingår de ovan nämnda 13 organisationer som har avtal om gränslös samverkan i en gemensam räddningsregion, RRÖS. Inom det område som samverkansavtalet omfattar finns två larm- och ledningscentraler, Räddningscentral Mitt (RCM) och Räddningscentral Öst (RCÖ). Södertörns brandförsvärsförbund, Sörmlandskustens räddningstjänst, Räddningstjänsten Eskilstuna, Flen och Strängnäs är anslutna till RCÖ. Räddningstjänsten Gotland är ansluten till RCM.

Räddningschefen har behörighet att utse räddningsledare (LSO 3 Kap 8a §, 16a §). Delegation som räddningsledare utges enligt gällande delegationsordning. Bild 5 visar på beslutsdomäner i räddningsledningssystemet.

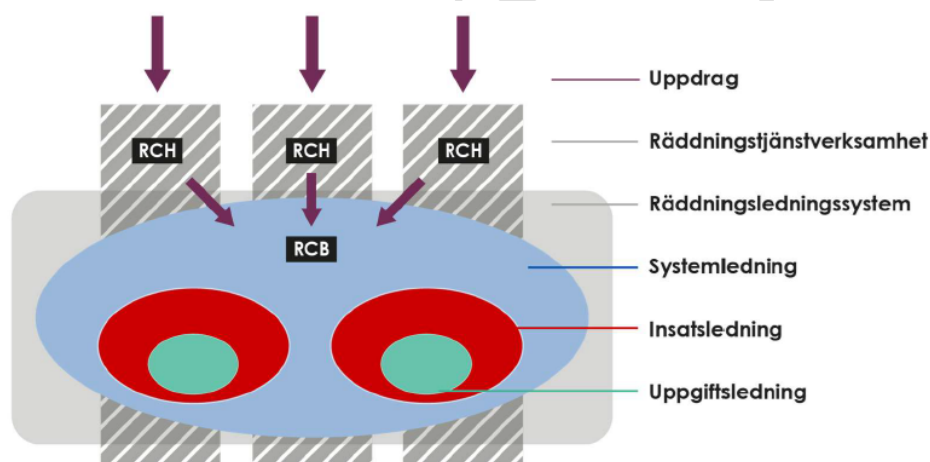

Bild 5. Räddningsledningssystem och beslutsdomäner

Övergripande ledning

RCM bedriver, dygnet runt och året om, övergripande ledning för de 31 kommuner som tillsammans ingår i de åtta räddningstjänster som är anslutna. Den övergripande ledningen bedrivs utifrån en helhetssyn för räddningstjänstverksamheten inom dessa kommuner. Genom RCM kan Räddningstjänsten Gotland anpassa ledning och användning av räddningsresurser utifrån aktuell riskbild och pågående räddningsinsatser.

Den övergripande ledningen bedriver hela tiden omvärldsbevakning för att kunna upptäcka händelser och skeenden som kan föranleda att man behöver anpassa beredskapen. Det kan till exempel vara hög brandrisk i skog och mark, stora demonstrationer, social oro eller

andra händelser i samhället som kan öka risken för olyckor eller påverka framkomligheten för räddningsresurser. Beredskapen anpassas normalt genom strategiska förflyttningar av olika resurser eller genom att systemet förstärks med ytterligare resurser.

I den övergripande ledningen verkar vakthavande räddningschef och vakthavande befäl, samt ledningsbefäl och ledningsoperatörer, som alltid finns i tjänst dygnet runt, året om. Vakthavande räddningschef är ledningssystemets högsta beslutsfattare och verkar på uppdrag av de sju räddningscheferna. Vakthavande räddningschef finns i beredskap, förväntas kunna verka direkt på distans och ska kunna inställa sig på RCM inom en timme från att funktionen aktiverats. Övriga funktioner är fysiskt på plats i RCM där vakthavande befälet ansvarar för den dagliga driften avseende omvärldsbevakning, beredskap och hantering av pågående insatser. Ledningsbefälet leder operatörernas arbete i centralen i tätt samarbete med vakthavande befälet.

RCM tar emot medlyssningar från samtal till SOS och bedömer om det finns behov av insats från räddningstjänsten. Larmoperatörerna deltar vid behov i samtalen och kan ställa kompletterande frågor. Om det finns ett konstaterat behov, eller om misstanke om behov inte kan undanröjas, larmas resurser enligt framtagna larmplaner. Den övergripande ledningen kan göra avsteg från larmplanerna, både beträffande fler och färre larmade resurser, för att anpassa resurserna utifrån behovet vid den enskilda händelsen och utifrån det aktuella beredskapsläget.

Ledning av räddningsinsatser påbörjas direkt när räddningscentralen kopplas in i samtalet och börjar göra en bedömning av vad som har inträffat. Övergripande ledning fattar beslut om avsikt och ram för insatsen samt gör prioriteringar gentemot andra pågående insatser och beredskapsläget. Den övergripande ledningen kan fatta beslut om att omfördela resurser utifrån behovet vid den enskilda händelsen och utifrån det aktuella beredskapsläget. Det kan till exempel handla om att prioritera om en specialresurs. Vid behov initierar den övergripande ledningen samverkan med andra aktörer och säkerställer information till allmänheten om till exempel risker i samband med insatser.

Det finns redundans vid händelse av störningar av RCM. Vid behov, till exempel vid större händelser eller hög belastning, kan en stab upprättas genom inkallning av personal. Staben bemannas med de funktioner och den kompetens som är nödvändig i det aktuella fallet, exempelvis gällande analys, kommunikation, logistik eller personalfrågor. Utifrån aktuell riskbild kan även stabspersonal finnas i beredskap. Ledningssystemet beskrivs mer utförligt i ett regiongemensamt styrdokument om ledning.

Ledning av insats

Med ledning av insats avses inriktning och samordning av enskild räddningsinsats. I varje räddningsstyrka finns ett befäl med kompetens för att leda insatser. Händelser som kräver särskild ledningsförmåga för att hantera ett större behov av inriktning och samordning finns. Vid omfattande insatser kan stab upprättas som stöd för ledningsarbetet, både i RCM såväl som på skadeplatsen.

Vilka resurser som larmas för att leda en räddningsinsats beror på ledningsbehovet för den aktuella händelsen. Den som leder en räddningsinsats benämns som insatschef och/eller räddningsledare. Denne ansvarar bland annat för att sätta målet med insatsen, fördela uppgifter och resurser utifrån målet och följa upp genomförandet. Räddningsledaren och/eller insatschef ska kontinuerligt rapportera till den övergripande

ledningen hur insatsen genomförs och vilken effekt den ger samt säkerställa samverkan med andra aktörer på skadeplats.

Den gränslösa räddningstjänsten gäller även ledningsresurser vilket innebär att räddningstjänsten Gotlands ledningsresurser vid behov kan leda eller delta i räddningsinsatser i någon av de andra kommunerna. På samma sätt kan ledningsresurser från de andra räddningstjänsterna vid behov leda eller delta i räddningsinsatser i region Gotlands geografiska område.

Regional ledningsresurs som finns till förfogande för hela ön. Ledningsarbetet inleds så fort larm inkommit till räddningscentralen och ledningsresurs hos räddningstjänsten Gotland påbörjar sitt ledningsarbete direkt i samband med alarmering av ledningsresursen. Vid normala förhållanden når ledningsresursen hela Gotland och kan starta upp inom en insatstid av 90 minuter. För Visby innerstad är tiden 45 minuter.

8.11 Samtidiga och omfattande räddningsinsatser

Räddningstjänsten Gotland har förmåga att i normalfallet, under en begränsad tid, hantera flera samtidiga händelser eller enstaka större händelser enligt tabell 7. I händelse av en långvarig insats, flera samtidiga insatser eller en större insats med flera brandstationer insatta under längre tid genomför RCM förändringar i beredskapen för att säkerställa en godtagbar förmåga i händelse av nya larm. Förändringar i beredskap kan exempelvis vara att RiB-personal får hålla beredskap på brandstationen (minskar anspänningstiden), förflyttning av brandstyrkor för att säkerställa en så kort insatstid som möjligt eller inkallning av ledig personal för att bemanna reservfordon. Det kan vid utdragna större insatser eller flera samtidiga större insatser även genomföras prioriteringar i räddningstjänsten Gotlands verksamhet.

Mer omfattande händelse	Initial förmåga	Förmåga efter resursuppbyggnad
Brand i en större eller på annat sätt komplex byggnad samt skogs- och markbränder	Förbereda räddningsinsatsen. Påbörja utrymning i hotade utrymmen och om möjligt påbörja skadefördröjande eller skadebegränsande insats i eller i direkt anslutning till brandutsatt del av byggnaden.	Livräddande och skadebegränsande insatser bedrivs samtidigt, såväl inom och mellan byggnader.
Olyckor med tunga fordon alt. ras i byggnad eller anläggning	Påbörja säkring av skadeplatsen. Påbörja livräddande insatser vid olyckor med tunga vägfordon, havererade luftfarkoster, ras, arbetsplatsolyckor etc.	Lyfta, flytta eller säkra tunga fordon eller byggnadsdelar.
Olyckor med farliga ämnen	För att hantera stora olyckor med farliga ämnen som ofta är resurskrävande finns i regionen en gemensam organisation och beredskap som nyttjas. Organisationen är inte dimensionerad för att självständigt hantera storskaliga händelser med farliga ämnen	Utför fortsatt livräddande personsanering. Uppför saneringsplats för egen personal och drabbade. Producerar varmvatten till saneringsplatserna. Utföra kemdykarinsats/ Täta/Samla upp/Neutralisera/Pumpa

Tabell 6: Beskrivning av omfattande händelser

Räddningstjänsten Gotland har specialresurser enligt kapitel 8, tabell 4, dessa specialresurser är begränsade i antal och när de är insatta i en händelse så minskar förmågan att genomföra nya insatser där samma specialresurs behövs.

Räddningstjänsten Gotland har genom samarbetet inom RRÖS en förmåga att genomföra omfattande räddningsinsatser. Med omfattande räddningsinsatser avses insatser av t.ex. skogsbränderna under 2018. Genom detta regionala samarbete säkerställs att en sådan förmåga finns genom att snabb tillgång finns till omfattande räddningsstyrkor och ledningsresurser utöver de som räddningstjänsten Gotland själv disponerar. Den gränslösa räddningstjänsten innebär även att resurser från intilliggande räddningstjänster utanför RRÖS snabbt kan larmas. Vid en omfattande räddningsinsats i räddningstjänsten Gotlands område genomförs åtgärder både för att säkerställa beredskap för nya larm och för att kunna resurs sätta räddningsinsatsen över tid.

Samarbetet i regionen innebär även att arbetsmetodikerna vid räddningsinsatser likriktas vilket underlättar vid omfattande räddningsinsatser och ökar förmågan att ta emot och effektivt använda externa räddningstjänstresurser. RRÖS har förberedda rutiner för givande och mottagande av omfattande stöd till och från andra räddningstjänster i Sverige.

Förmågan att genomföra räddningsinsatser under höjd beredskap bygger på den fredstida förmågan att genomföra samtida räddningsinsatser och omfattande räddningsinsatser. I händelse av höjd beredskap kan det förväntas att det periodvis kan inträffa fler olyckor av typerna beskrivna i tabell 7 än normalt. Det kan innebära hårdare prioriteringar gällande vilka insatser som resurser larmas till samt även hur omfattande responsen är till olika händelser. Det kan även förväntas att störningar gör att brandstationer och resurser behöver agera mer autonomt än i normalfallet.

8.12 Räddningstjänst under höjd beredskap

I 8 kap. 2 § LSO anges att i syfte att rädda befolkningen och civil egendom från krigets verkningar ska kommunens organisation för räddningstjänst under höjd beredskap, förutom fredstida uppgifter, även ansvara för:

- Upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden
- Indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel

Kompletterande åtgärder som är nödvändiga för att verksamhet enligt denna paragraf ska kunna fullföljas

Region Gotlands organisation för räddningstjänst ska under samma tid vidare delta i åtgärder för första hjälp åt och transporter av skadade samt för befolkningskydd. Regeringen kan besluta om höjd beredskap om landet är hotat. Vid ett sådant tillfälle kan även organisationen behöva tillföras ytterligare personal och specialresurser.

Att på ett effektivt sätt kunna hantera olyckor, extraordinära händelser och svåra påfrestningar i fred ger en grundläggande förmåga för att kunna hantera händelser under höjd beredskap. Grunden för förmågan att hantera räddningstjänst under höjd beredskap skapas främst utifrån förmågan att kunna hantera omfattande räddningsinsatser i fred.

MSB redovisar i sitt regeringsuppdrag (Ju2022/02313) vilka åtgärder som har vidtagits och vilka åtgärder som behöver vidtas för att aktivera civilplikten inom kommunal

räddningstjänst. MSB bedömer att kommunal räddningstjänst behöver tillföras betydande förstärkning av personal och material. Det handlar om att numerären av nuvarande hel- och deltidsanställda brandmän på ca 16 000 personer i hela landet behöver fördubblas för att lösa uppgifter under höjd beredskap. Genom en aktivering av civilplikt inom kommunal räddningstjänst, och med utgångspunkt i de personer som sedan tidigare har en kompetens genom utbildning eller erfarenhet för uppgifter inom räddningstjänst, bedömer MSB att mellan 2000 och 3 000 personer kan tillföras kommunernas krigsorganisationer för räddningstjänst vid utgången av 2026. Någon fördelning av personalen för respektive kommun är inte framtagen.

När staten ger inriktning samt ekonomiska förutsättningar för planering mot civilt försvar (inklusive räddningstjänst under höjd beredskap (RUHB)) har Region Gotland förmåga att genomföra planering i större skala. Detta sker främst i samverkan mellan regionstyrelseförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen men även andra berörda verksamheter och aktörer.

Inom ramen för krissamverkan Gotland finns en struktur för samverkan mellan olika aktörer vid samhällsstörningar som kommer att utvecklas för höjd beredskap under det kommande året. Region Gotland har påbörjat planeringen och har genom den regionala förstärkningsresursen en första personell resurs av 30 personer att förstärka med under höjd beredskap.

Under höjd beredskap är personalen i Region Gotlands organisation för räddningstjänst per definition civilförsvarspersonal. Begreppet civilförsvaret inbegriper att utföra humanitära uppgifter som syftar till att skydda civilbefolkningen mot faror och att hjälpa den civila befolkningen att övervinna de direkta följderna av fientliga handlingar. Civilförsvarsuppgifter för räddningstjänstorganisationen omfattar LSO i sin helhet samt de uppgifter som tillkommer under höjd beredskap enligt 8 kap. 2 § LSO.

I totalförsvarspropositionen (2020/21:30) som är grunden för den av regeringen antagna försvarspolitiska inriktningen för perioden 2021–2025 anges Gotland som ett strategiskt viktigt område för försvaret av Sverige i händelse av en kris eller krig. En ny ”regionala grundsyn” för Gotland som kommer att ersätta den nuvarande högre regionala grundsynen för MR M är under framtagande. Sannolikt kommer delar av denna att omfattas av sekretess.

Bilaga A Dokumentförteckning

Avtal med Storstockholms brandförvar, *Samarbetsavtal avseende larm och ledning*, 2014

Avtal med Brandförebyggarna Gotland AB, *Tjänstekoncession, sotning och brandskydds kontroll*, 2018-03-21

Avtal med MSB, *hållande av MSB:s förstärkningsresurs för skogsbrand*, 2018-04-12

Avtal med Försäkringsbranschens Restvärderäddning i Sverige AB, *Restvärderäddning samt uppdrag på statlig väg*, 2020-10-27

Riskbild 2021

Regionalt ledningsdokument – Styrdokument för RRÖS, 2021-12-07

Tillsynsplan

UTKAST

Bilaga B Beskrivning av samråd

Region Gotland har skickat handlingsprogrammet på samråd till Länsstyrelsen Gotland, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, Polisområde Stockholm-Gotland, Norrtälje kommun och Motala kommun. Remissvar har inkommit från Länsstyrelsen Gotland, Räddningstjänsten Motala-Vadstena och Sjöfartsverket.

Sammanställning av remissvar

Sjöfartsverket

Handlingsprogrammet är väl utformat med en mycket bra beskrivning av hamnområdena.

Räddningstjänsten Motala-Vadstena

Räddningstjänsten Motala-Vadstena har inga erinringar mot handlingsprogrammet utan tycker att programmet är väl utformat.

Länsstyrelsen Gotland

Övergripande synpunkter

Den röda tråden i handlingsprogrammet i form av kopplingar mellan risker, mål och förmåga kan med fördel utvecklas. Av de områden med förbättringspotential som identifieras i avsnitt 5, Värdering av risker, har bara en av dessa, ökat brandskydd för särskilt utsatta, en fördjupad beskrivning i handlingsprogrammet där en tydlig målsättning för handlingsprogrammets giltighetsperiod beskrivs.

Likasa kan de mål som beskrivs i avsnitt 6 förtydligas. De inledande målen är konkret mätbara men flera beskrivs därefter enbart i generella ordalag av typen ”arbete med”, ”arbeta för” och ”har för avsikt att”. En förtydligande beskrivning hur detta skall ske samt vilka mätbara mål som skall uppnås förtydligar de övergripande målsättningarna samt förenklar uppföljning.

Vidare efterfrågas också långsiktigheten i handlingsprogrammet och uppföljning av mål satta i tidigare handlingsprogram. Exempel på innehåll som efterfrågas är en uppföljning av tidigare satta mål genom att utvärdera om de uppfyllts och om de har gett någon effekt på de övergripande målen i detta handlingsprogram.

Befolkningsökningen sommartid nämns i kapitel 2, beskrivning av kommunen, men genererar inga ytterligare konsekvenser avseende risker, förmåga och verksamhet. Det bör framgå om anledningen till detta är att den ökade befolkningen sommartid historiskt inte medfört en ökning av genomförda insatser eller om det finns andra anledningar till detta.

Svar Region Gotland

Handlingsprogrammet ska på en övergripande nivå beskriva hur riskbilden ser ut hittills och med en bedömning om framtiden. Det medför att arbetssätt kan förändras i olika frågor över handlingsprogrammets giltighetstid, exempelvis i samband med att ny forskning redovisas.

Målen i handlingsprogrammet härrör från tidigare handlingsprogram, de är i huvudsak inte satta med en mätbarhet förutom antal tillsyner samt tidsmålet avseende påbörja akuta insatser. Uppföljning av tidigare mål kan endast göras utifrån tidsmålet att påbörja akuta insatser. Tidsmålet att nå 90% av befolkningen inom 30 minuter följs upp varje år och hittills har det målet alltid uppfyllts.

Ökningen av befolkningen under sommartid har inte lett till fler insatser, dvs det finns inget linjärt samband mellan antal personer som befinner sig på Gotland och antal händelser som leder till räddningsinsatser. Det kommer att läggas till i kapitel 2.

Specifika synpunkter

Olycksundersökningar

Avsnitt 3, Styrning av skydd mot olyckor, nämner olycksundersökningar. Beskrivningen kan med fördel utvecklas med beskrivning av när och i vilken omfattning olycksundersökningar genomförs, om brandorsaksutredningar också ingår i olycksutredningar, vilken kompetens Räddningstjänsten har för uppdraget samt vilka rutiner som finns för redovisning och uppföljning av resultat från utredningarna.

Svar Region Gotland

Rutin för brandorsaks- och olycksutredningar finns och ska ingå som en del i varje års verksamhetsplan. Synpunkten hanteras genom att hänvisa till rutinen.

Oljeskydd

Beskrivning i avsnitt 4.1 kan med fördel kompletteras med analys av den förändring som kriget i Ukraina medfört av status på oljetankfartyg som trafikerar Östersjön samt hur detta påverkar behovet av oljeskyddsberedskap. Området är identifierat som område med förbättringspotential i avsnitt 5, Värdering av risker, medan avsaknaden av egen förmåga redovisas i avsnitt 8.5: Vid oljeutsläpp som påverkar strandlinjen finns i nuläget ingen förmåga, material eller plan, utan Region Gotland förlitar sig på nationella resurser från MSB Länsstyrelsen bedömer denna nivå som ej tillräcklig. Erfarenheter visar att omedelbara skadebegränsande åtgärder alltid är av största vikt vid olyckor med oljeutsläpp och vid de flesta oljeskyddsinsatser är de inledande åtgärderna alltid att betrakta som räddningstjänst.

Svar Region Gotland

Räddningstjänsten har en viss förmåga att vid mindre oljeutsläpp exempelvis vid strandlinjen, finns material för att sanera under 8 timmar med upp till 20 st personer. Det kommer läggas till under kapitel 8.5. Handlingsprogrammet ska beskriva vilken förmåga kommunen har för att genomföra räddningsinsatser. Vid oljeutsläpp förutsätts att utsläppet upptäcks tidigt för att åtgärder ska kunna sättas in innan utsläppet nått stranden och därigenom kunna klassificeras som en räddningsinsats. Har utsläppet nått stranden är det ett saneringsuppdrag.

Länsstyrelsen Gotland har aviserat att ett arbete med att ta fram en oljeskyddsplan för Gotland ska påbörjas under 2023. I det arbetet kommer Region Gotland att bistå med resurser från räddningstjänsten och miljö- och hälsa. Vad resultatet blir av arbetet med oljeskyddsplanen är i nuläget osäkert att förutsäga. Det kan innebära att förmågan för Region Gotland behöver förbättras.

Rengöring och brandskyddskontroll

Länsstyrelsen noterar att upphandling av entreprenör genomförts under 2023 och att nytt avtal gäller från 2024-04-01 med möjlighet till två års förlängning. Här bör texten kompletteras med hur länge avtalet gäller (från 2024-04-01 till 202X-XX-XX med möjlighet till två års förlängning).

Svar Region Gotland

När avtalet är undertecknat kommer texten att kompletteras med avtalets giltighetstid.

Risker

Avsnitt 4, Risker, förlitar sig till största delen på statistik om inträffade olyckor vilket kan medföra att sällanhändelser med stora konsekvenser inte beaktas i planeringen. Beskrivning eller förteckning saknas av anläggningar som bedriver farlig verksamhet enligt 2 kap. 4§ i LSO samt SEVESO-anläggningar enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Förekomst och placering av dessa anläggningar samt vilken påverkan de har för riskbilden och kopplingar till Räddningstjänstens beredskap och förmåga bör redovisas.

Svar Region Gotland

Beskrivning av farliga verksamheter och Sevesoanläggningar läggs till under kap 4.1 övergripande.

Förmåga och verksamhet

Avsnittet ger en utförlig redovisning av uttryckande styrkors placering, bemanning och förmågor. Beskrivningen bör kompletteras med information om vad de olika skyddsnivåerna innebär, nu framgår vilka stationer och distrikt som kan genomföra insatser i viss skyddsnivå men för en utomstående blir detta väl abstrakt då en beskrivning av vad skyddsnivåerna konkret innebär saknas.

Avsnittet saknar beskrivning av förmåga att hantera en CBRNE händelse samt Räddningstjänstens agerande vid en händelse med PDV (Pågående Dödligt Våld).

Länsstyrelsen efterfrågar vidare en tydligare redovisning av inom vilka områden arbete ska ske för att stärka förmågan utifrån den riskbilden som föreligger inom länet. Detta för att på ett tydligt sätt presentera för medborgare och andra aktörer inom länet vilka situationer som kan hanteras med dagens förmåga och inom vilka områden utveckling behöver ske.

Svar Region Gotland

Beskrivning av skyddsnivå kommer att anpassas och bli tydligare för läsaren. Handlingsprogrammet ska beskriva vilken förmåga kommunen har för att genomföra räddningsinsatser. Räddningstjänsten är en del i händelser avseende pågående dödligt våld, men det faller utanför begreppet räddningsinsats. Räddningstjänsten bistår med resurser i dessa händelser och samverkan sker med polisen och sjukvården.

Förmåga CBRNE ska beskrivas utifrån indikering PH, bygga liten saneringsplats för 1-2 personer, kunna genomföra enkel livräddning/avstängning av lackage i branddräkt med översköljningsskydd, bistå med en kemdykare i gastät kemdräkt tillsammans med kemdykarstation inom RRÖS. Gällande Radiak finns viss utrustning som MSB tilldelat Länsstyrelsen Gotland, dock ingen utbildad.

Räddningstjänst under höjd beredskap

Avsnittet ger en bra bakgrund till området med de uppgifter som tillkommer för Räddningstjänsten under höjd beredskap. Avsnittet hänvisar till MSB:s redovisning av regeringsuppdrag (Ju2022/02313) och drar slutsatsen att Region Gotland har förmåga att genomföra planering för civilt försvar, inklusive räddningstjänst under höjd beredskap,

först efter att staten gett inriktning samt ekonomiska förutsättningar för detta. Länsstyrelsen delar inte denna uppfattning utan anser att planering måste påbörjas skyndsamt samt inom befintliga ramar.

Svar Region Gotland

Planering har påbörjats om än i mindre omfattning, texten kommer att förtydligas i kapitlet.

UTKAST

Bilaga C Hamnar och dess gränser i vatten

Region Gotland redovisar i denna bilaga hamnar där kommunen har ansvaret för räddningstjänst. Redovisningen sker med bilder och koordinater på hamnar där gränsen markeras med ett streck. Innanför strecket till land har kommunen ansvar för räddningstjänst och utanför har Sjöfartsverket ansvar för räddningstjänst liv och Kustbevakningen för räddningstjänst miljö. Därutöver redovisas de hamnar som kan avgränsas med en pir/kaj i en lista, med namn och koordinat där gränsen för kommunens ansvar går, som är inloppet till respektive hamn. Enligt MSB:s definition på hamn kan även en brygga utan pir eller kaj anses som hamn. För dessa hamnar anges en generell gräns där kommunens ansvar begränsas till bryggans omedelbara närhet.

Hamnarna är listade i bokstavsordning. Positioner enligt WGS84 -Eniro.

Ajkesvik

Position: 57°58'29.6"N 19°15'55.0"E

Hamnen bildas och skyddas av en vågbrytare med kaj på insidan.

Bläse

Position: 57°53'35.8"N 18°50'18.2"E

Hamnen bildas och skyddas av en pir och en f.d. lastkaj. Vid inre delen av lastkajen finns en brygga.

Botvaldevik

Position: 57°35'6.6"N 18°48'13.6"E

Djupet i piröppningen är ca 3,5 m. I hamnbassängen finns en betongbrygga.

Burgsvik

Position: 57°2'4.9"N 18°15'29.5"E

Vid insidan av betongpiren finns en vinklad kaj, 50+60 m lång med gästhamn vid yttre delen och fiskehamn vid inre delen. Strax sydom huvudkajen ligger en småbåtshamn.

Djupvik - Djauvik

Position: 57°18'30.8"N 18°8'55.1"E

Hamnen är liten, trång och dåligt skyddad. Vid södra piren finns reserverade platser för tur båtar till Lilla Karlsö samt för ortens fiskebåtar. Vid norra pirens insida finns förhyrda småbåtsplatser.

Enholmen

Position: 57°41'52.0"N 18°49'9.4"E

Hamn vid ön Enholmen. Foto saknas, endast från skärmlapp från Eniro. Kommunens ansvar begränsas med linje från yttre kaj till inre kaj.

Flundreviken

Position: 57°40'0.8"N 18°19'28.2"E

Småbåtshamn. Foto saknas, endast från skärmlapp från Eniro. Kommunens ansvar begränsas med linje tvärs inlopp.

Furilden

Position: 57°45'34.1"N 19°0'15.1"E

F.d. utlastningskaj för kalksten. Foto saknas, endast från skärmlapp från Eniro. Kommunens ansvar begränsas till kajens omedelbara närhet.

Fårösund Fiskehamn & Färjeläge

Position: 57°51'56.1"N 19°3'30.9"E

Hamnen skyddas av en 330 m lång, bågformad vågbrytare. Innanför denna finns en 60 meter lång betongpir.

Fårösund småbåtshamn

Position: 57°51'23.3"N 19°4'0.8"E

Hamnen bildas och skyddas av en L-formad vågbrytare.

Fårösund, Marinhamnen

Position: 57°52'5.3"N 19°3'3.0"E

Hamnen bildas och skyddas av en vinkelrät pirarm och en mindre vågbrytare. I hamnbassängen finns ett par pontonbryggor.

Fårösund, Mercurina

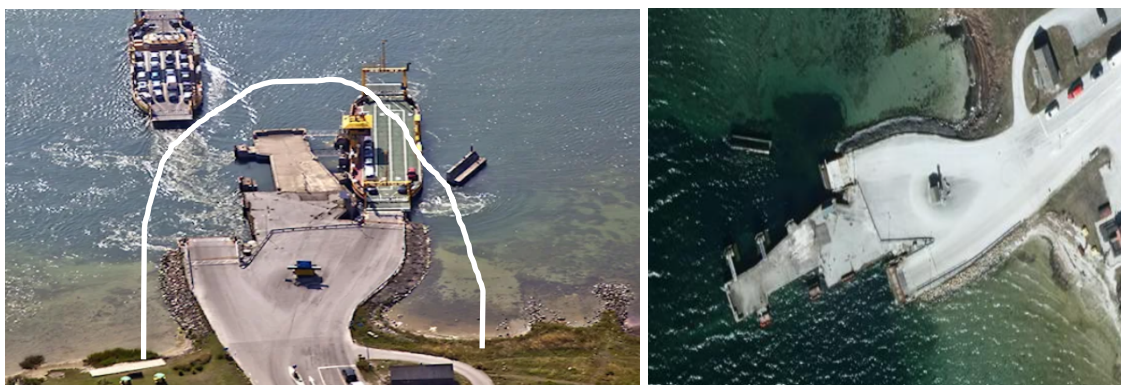
Position: 57°51'47.9"N 19°3'38.5"E

Hamnen bildas och skyddas av två pirarmar. Vinkelrätt från mitten av den norra armen går en pontonbrygga.

Färjeläget Fårö

Position: 57°52'6.3"N 19°4'45.7"E

Gnisvärd

Position: 57°30'10.1"N 18°6'42.0"E

Hamnen bildas och skyddas av två vågbrytare. Längs med norra vågbrytaren och landkajen finns sammanlagt 120 m kaj.

Herrvik

Position: 57°25'18.5"N 18°54'53.0"E

Hamnen skyddas av två hamnpirar. Yttre bassängen har inga kajer utan utgör våg- och vindskydd för den inre bassängen. Innanför östra inre piren finns nya fiske-hamnen med 98 m kaj. I hamnbassängens inre del ligger småbåtshamnen. Nord därom ligger en modern varvsanläggning och gamla fiskehamnen.

Hide

Position: 57°43'54.8"N 18°52'23.1"E

Hamn för småbåtar. Foto saknas, endast från skärmsklipp från Eniro. Kommunens ansvar begränsas med linje från ytterkant nedre kaj till ytterkant inre brygga.

Kappelshamn

Position: 57°50'55.2"N 18°47'19.8"E

Vid färjeläget finns en 60 m lång kaj. I kajens förlängning ostvärt finns 3 st stöddykdalber. Strax väst om färjeläget finns en 55 m lång landkaj.

Katthammarsvik

Position: 57°26'7.6"N 18°51'3.8"E

Vid stenpirens yttre del finns 70 m kaj. Längre in på västra sidan finns gästbrygga.

Klintehamn

Position: 57°23'21.7"N 18°11'20.6"E

Den stora hamnbassängen har färjeläge samt 330 m kaj. Fiske-, gäst- och småbåtshamnen ligger vid norra hamnpirens nordsida.

Kyllaj

Position: 57°45'12.2"N 18°56'58.3"E

Småbåtshamn. Foto saknas, endast från skärmlapp från Eniro. Kommunens ansvar begränsas med linje från nedre yttre kaj till inre brygga.

Lauterhorn

Position: 57°57'8.9"N 19°4'53.4"E

I yttre delen av hamnen finns en lastpir. Den yttre delen av piren är avspärrad pga ras. I hamnens inre del ligger fiskehamnen

Lickershamn

Position: 57°49'35.4"N 18°30'47.5"E

Hamnen skyddas av en vågbrytare. I inre hamn-bassängen finns en betongpir med 45 m kaj samt en fristående 64 m lång brygga som används av lokala fiske- och fritids-båtar.

Ljugarn

Position: 57°19'20.5"N 18°42'32.3"E

Lanthamnen, som är öppen och oskyddad, består av en lång pir med ca 50 m kaj.

Närshamn

Position: 57°13'30.4"N 18°39'51.0"E

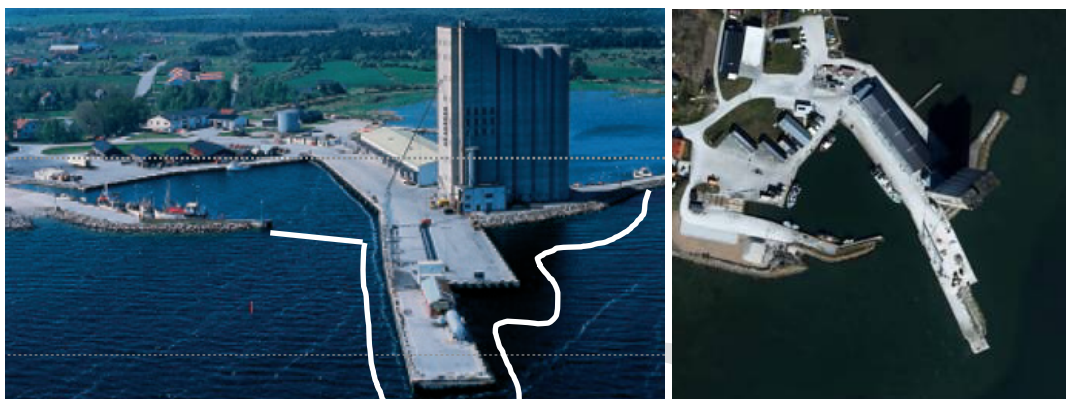
Hamnen bildas och skyddas av två våg-brytare med en ca 25 m bred genomfartsöppning. Betongkajen är 100 m lång och reserverad för yrkesfiskare. Ost om betongkajen finns kajer för mindre fiskefartyg och fritidsbåtar.

Ronehamn

Position: 57°10'20.1"N 18°29'25.7"E

Hamnen bildas och skyddas av en vågbrytare och en lastpir. Yttre delen av lastpiren nyttjas främst av handelsfartyg medan övriga delen av hamnbassängen främst används av fiskefartyg.

S:t Olofsholm

Position: 57°43'8.0"N 18°54'37.7"E

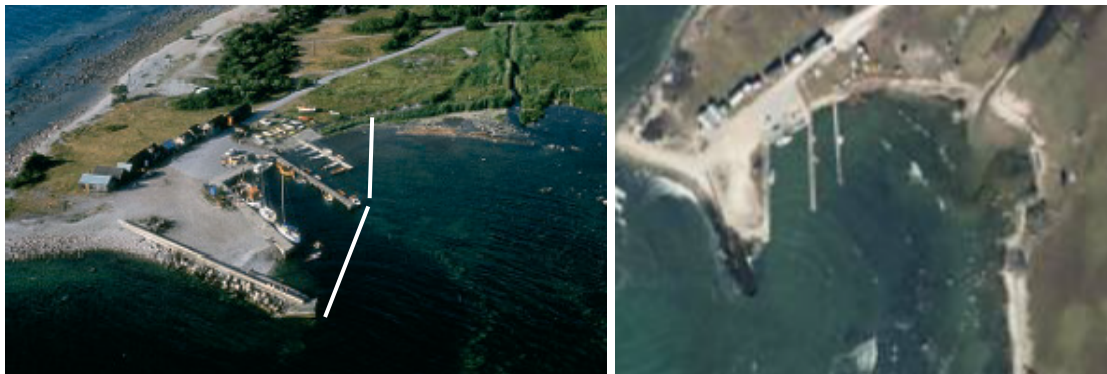
Hamnen består av en betongkaj på uddensöstra sida. Innanför kajen finns en brygga med båtplatser.

Själsö

Position: 57°41'31.8"N 18°21'5.6"E

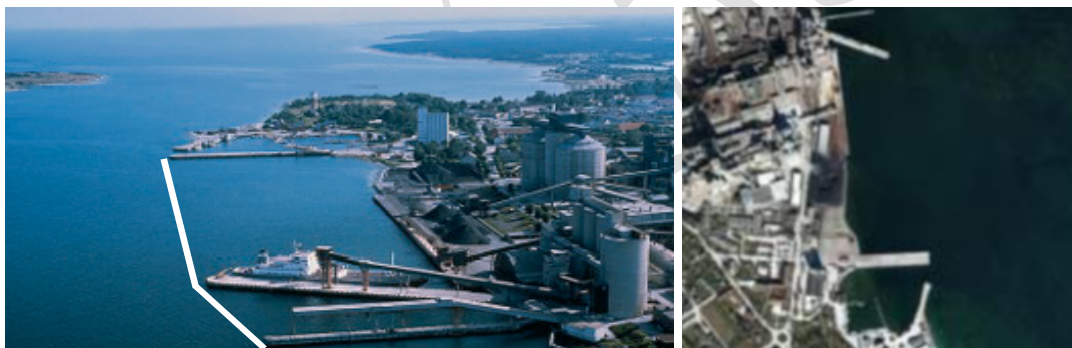
I hamnen, som skyddas av en vågbrytare, finns 46+20 m kaj och en 40 m lång småbåtsbrygga.

Slite Industrihamn

Position: 57°42'26.7"N 18°48'30.0"E

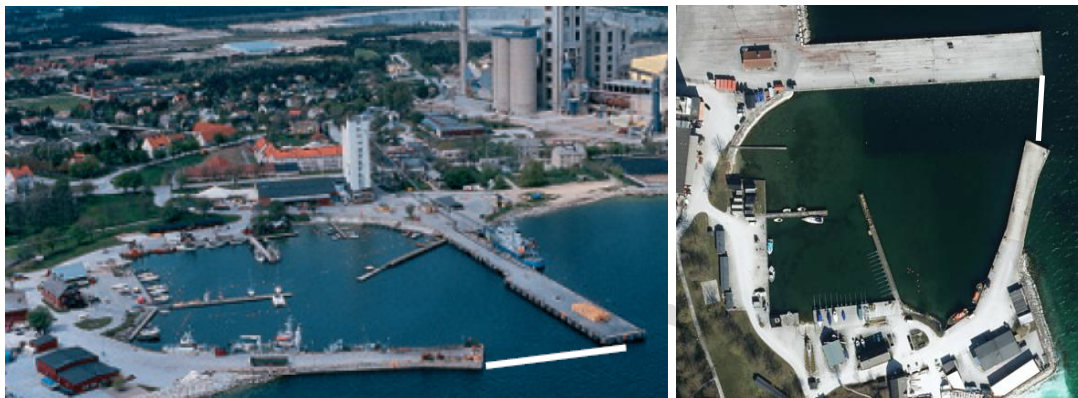
Slite Industrihamn utnyttjas även för transporter som inte går till Cementa, tex lossas olja till kommunens värmekraftverk vid hamnen.

Slite lanthamn

Position: 57°42'23.6"N 18°48'35.8"E

Slite lanthamn bildas av två kajpirar. Norra kajpiren, Apotekskajen, har på utsidan en 110 m lång kaj avslutad med en Ro-Ro-ramp och vid insidan en 140 m lång kaj. Kajen är främst avsedd för handelstrafik. Krokiga kajen, södra hamnpiren, är ca 110 m lång. Gamla fiskekajens landkaj med brygga. I hamnbassängen finns två pontonbryggor.

Slite, Länhamnen

Position: 57°43'2.5"N 18°48'21.0"E

Småbåtshamn med förhryrda platser, belägen norr om industrihamnen.

Smöjen

Position: 57°43'46.9"N 18°57'20.2"E

F.d utlastningshamn för kalksten.

Foto saknas, endast från skärmsklipp från Eniro. Kommunens ansvar begränsas med linje från ytterkant inre kaj till ytterkant långa kajen, vidare till inlopp där landremsa möter.

Storugns

Position: 57°50'34.9"N 18°48'0.4"E

Hamnen bildas och skyddas av en vågbrytare från vars yttre del en 140 m lång lastnings pir är utbyggd.

Strå Brygga

Position: 57°53'22.1"N 19°1'19.9"E

Utlastningskaj för kalksten, industrihamn. Kommunens ansvar begränsas till kajens omedelbara närhet.

Sysne

Position: 57°23'23.6"N 18°52'32.8"E

Hamnen är väl skyddad av vägbrytare och har 220 m kaj.

Valleviken

Position: 57°47'12.8"N 18°56'57.1"E

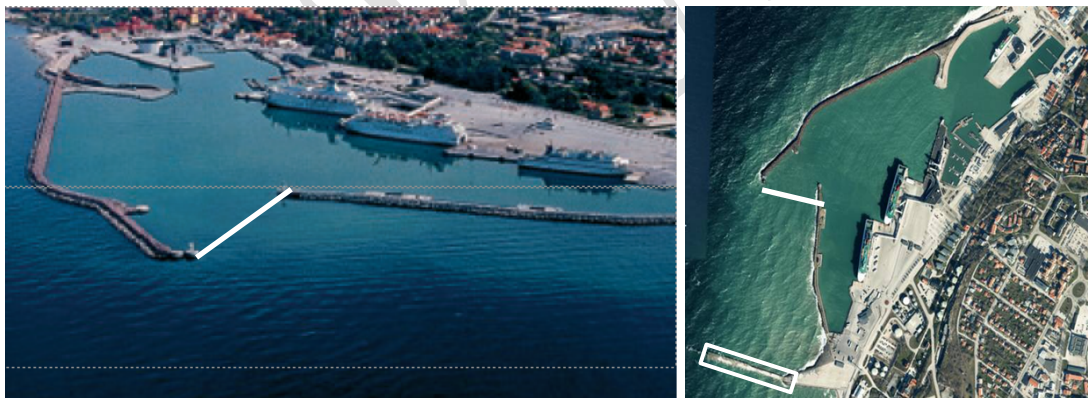
Hamnen ligger vid ett nedlagt kalkbruk och har en rymlig och väl skyddad bas-säng. Södra kajen utnyttjas av hamnägaren för bogserbåtar, pontonkranar mm.

Visby

Position: 57°38'8.7"N 18°16'37.4"E

Hamn & Färjeterminal för Destination Gotland samt större gästhamn i inre hamnområdet. Högst 5 knop inom hamnområdet.

Vändburg, Gamla hamnen

Position: 56°56'51.0"N 18°18'28.0"E

Gamla hamnen är väl skyddad men grund.

Vändburg, Nya hamnen

Position: 56°56'36.2"N 18°18'35.0"E

Nya hamnen består av tre hamnbassänger skyddade av vågbrytare. Hamnen är byggd främst för en effektiv fiskhantering och är många gånger fullbelagd av fiskebåtar.

Västergarn

Position: 57°26'14.8"N 18°8'28.3"E

I hamnbassängens yttre, södra del finns en 30 m lång betongkaj. Vid insidan av den norra vågbrytaren finns småbåtsplatser.

Övriga hamnar	Position Sweref 99 (nord,öst)	Positioner enligt WGS84 -Eniro
Ar	6426198, 733714	57°54'58.0"N 18°56'45.7"E
Djaupdy	6351305, 723757	57°14'60.0"N 18°42'32.7"E
Halls fiskeläge	6426547, 721809	57°55'31.3"N 18°44'45.4"E
Herta	6347332, 716946	57°13'3.2"N 18°35'35.3"E
Hus fiskeläge	6342192, 711201	57°10'28.2"N 18°29'38.6"E
Fjaugen	6408970, 736566	57°45'37.0"N 18°58'37.4"E
Fluntinge	6333387, 705512	57°5'55.2"N 18°23'34.4"E
Krakstäde	6347289, 715666	57°13'5.1"N 18°34'18.3"E
Klasen	6336403, 707645	57°7'25.9"N 18°25'49.8"E
Lergrav	6412837, 737076	57°47'38.6"N 18°59'21.9"E
Nabben	6353074, 724165	57°15'56.7"N 18°43'1.8"E
Petsarvebod	6338472, 706419	57°8'35.5"N 18°24'41.8"E
Svaide	6358690, 721832	57°18'23.4"N 18°40'7.1"E
Tomtbod	6343864, 713576	57°11'17.7"N 18°32'1.2"E
Tuten	6357439, 721006	57°18'23.3"N 18°40'6.7"E
Valbybodar	6358868, 690911	57°19'57.1"N 18°10'22.1"E
Klase	6347971, 689868	57°14'7.6"N 18°8'46.8"E
Bungenäs (kaj)	6416171, 742132	57°49'19.1"N 19°4'47.3"E
Hangre fiskeläge	6383605, 726763	57°32'17.4"N 18°47'17.9"E
Baju fiskeläge	6378763, 725867	57°29'41.7"N 18°46'9.9"E